

459

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 6 kwietnia 2010 r.

w sprawie wprowadzenia na 2010 r. programów zwalczania i kontroli enzootycznej białaczki bydła oraz zwalczania gąbczastej encefalopatii bydła i wścieklizny, a także programu mającego na celu wykrycie występowania zakażeń wirusami wywołującymi gripę ptaków oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia tej choroby

Na podstawie art. 57 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342 oraz z 2010 r. Nr 47, poz. 278 i Nr 60, poz. 372) zarządza się, co następuje:

§ 1. Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wprowadza się na 2010 r. program:

- 1) zwalczania i kontroli enzootycznej białaczki bydła (Enzootic bovine leucosis — EBL), który jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia;
- 2) zwalczania:
  - a) gąbczastej encefalopatii bydła (Bovine spongiform encephalopathy — BSE), który jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia,

b) wścieklizny (Rabies), który jest określony w załączniku nr 3 do rozporządzenia;

- 3) mający na celu wykrycie występowania zakażeń wirusami wywołującymi gripę ptaków (Avian influenza) oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia tej choroby, który jest określony w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *D. Tusk*

Załączniki do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 kwietnia 2010 r. (poz. 459)

Załącznik nr 1

**PROGRAM ZWALCZANIA I KONTROLI ENZOOTYCZNEJ BIAŁACZKI BYDŁA
(ENZOOTIC BOVINE LEUCOSIS — EBL)****1. Identyfikacja programu**

Państwo członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła (Enzootic bovine leucosis — EBL)

2. Dane historyczne dotyczące sytuacji epizootycznej w zakresie enzootycznej białaczki bydła

Zwalczanie enzootycznej białaczki bydła prowadzi się w Polsce od 1979 r. Pierwotnie zwalczanie tej jednostki chorobowej prowadzono na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Dz. U. Nr 77, poz. 673, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 28 marca 1979 r. w sprawie obowiązku zgłaszania oraz zwalczania enzootycznej białaczki bydła (Dz. U. Nr 8, poz. 51), na podstawie którego włączono enzootyczną białaczkę bydła do chorób podlegających zwalczaniu, a jej postać guzowatą do zaraźliwych chorób zwierzęcych podlegających obowiązkowi zgłaszania zgodnie z art. 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych. Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 28 marca 1979 r. w sprawie obowiązku zgłaszania oraz zwalczania enzootycznej białaczki bydła zwierzę, u którego podejrzewano białaczkę guzowatą, powinno być zabite po uprzednim odosobnieniu i oznakowaniu przez wycięcie trójkątnego otworu w lewej małżowinie usznej, a jego zwłoki poddane badaniu histopatologicznemu w kierunku enzootycznej białaczki bydła. Jeżeli badanie potwierdziło wystąpienie tej choroby, wojewoda wydawał decyzję o uznaniu gospodarstwa za zapowietrzone enzootyczną białaczką bydła.

W decyzji tej wojewoda mógł:

- 1) nakazać:
  - a) poddanie zwierząt okresowym badaniom w kierunku enzootycznej białaczki bydła;
  - b) odosobnienie lub zabicie zwierząt, u których stwierdzono tę chorobę;
  - c) oczyszczenie i odkażenie pomieszczeń dla zwierząt albo
- 2) zakazać wyprowadzania bydła z gospodarstwa, z wyjątkiem zwierząt przeznaczonych do uboju lub kierowanych do izolacji.

Za bydło zabite przysługiwało odszkodowanie w wysokości wartości rynkowej zwierzęcia.

Jednocześnie, zgodnie z § 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 28 marca 1979 r. w sprawie obowiązku zgłaszania oraz zwalczania enzootycznej białaczki bydła, gospodarstwo uznawane było za wolne od enzootycznej białaczki bydła, jeżeli:

- 1) były prowadzone systematyczne badania laboratoryjne, na podstawie których nie wykryto choroby w okresie ostatnich dwóch lat, lub
- 2) nie wykryto postaci guzowatej enzootycznej białaczki bydła w okresie ostatnich pięciu lat, a ponadto
- 3) w razie uprzedniego uznania gospodarstwa za zapowietrzone, jeżeli zostały spełnione nakazy i zakazy określone w decyzji wojewody, a zwierzęta nowo wprowadzone do gospodarstwa pochodziły z gospodarstw uznanych za wolne od enzootycznej białaczki bydła.

Obszar województwa uznawany był za wolny od enzootycznej białaczki bydła, jeżeli:

- 1) w okresie ostatnich 5 lat w pogłowie bydła wykryto nie więcej niż 0,03 promila zwierząt dotkniętych białaczką guzowatą;
- 2) były usuwane wszystkie zwierzęta, u których stwierdzono enzootyczną białaczkę bydła w wyniku powszechnych okresowych badań laboratoryjnych;
- 3) zwierzęta wprowadzane na teren województwa pochodziły z gospodarstw uznanych za wolne od enzootycznej białaczki bydła.

Uznanie gospodarstwa lub obszaru województwa za wolne od tej choroby stwierdzał wojewódzki zakład weterynarii. Wojewoda mógł zarządzić badanie bydła w kierunku enzootycznej białaczki bydła oraz rejestrację zwierząt dotkniętych tą chorobą na obszarze całego województwa, określonych gmin lub gospodarstw oraz wprowadzić ograniczenie lub całkowity zakaz wwozu, wywozu, rozprowadzania bydła do chowu i hodowli oraz do innych celów, z obszarów lub gospodarstw nieuznanych za wolne od enzootycznej białaczki bydła. Wojewodowie korzystali z tych możliwości prawnych, jednakże niewystarczające środki budżetowe przeznaczone na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt nie pozwalały na zwalczanie tej choroby na terytorium całego państwa.

Od 1989 r., to jest od wejścia w życie rozporządzenia Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 3 października 1989 r. w sprawie obowiązku zgłaszania oraz zwalczania enzootycznej białaczki bydła (Dz. U. Nr 57, poz. 341), na podstawie którego do zaraźliwych chorób zwierzęcych podlegających obowiązkowi zgłaszania oraz zwalczania włączono enzootyczną białaczkę bydła, rozpoczęto bardziej intensywne działania mające na celu zwalczanie tej choroby. Przepisy prawa pozwalały w tym czasie na wprowadzenie dodatkowych środków zwalczania, gdyż w razie podejrzenia lub stwierdzenia enzootycznej białaczki bydła mogły zostać zastosowane następujące środki:

- 1) odosobnienie, obserwowanie, rejestrowanie i znakowanie zwierząt dotkniętych enzootyczną białaczką bydła;
- 2) uznanie gospodarstwa lub jego części za zamknięte dla wyprowadzania i wprowadzania do niego zwierząt chorych, podejrzanych bądź wrażliwych na chorobę oraz określenie sposobu użytkowania surowców ze zwierząt dotkniętych enzootyczną białaczką bydła;
- 3) zakaz obrotu bydłem dotkniętym enzootyczną białaczką bydła lub podejrzanym o tę chorobę w celach chowu lub hodowli;
- 4) badanie przez lekarza weterynarii zwierząt podejrzanych o enzootyczną białaczkę bydła i wrażliwych na tę chorobę oraz wykonywanie sekcji zwłok zwierząt zabitych i padłych;
- 5) pobieranie próbek części narządów i krwi zwierząt w celach rozpoznawczych;
- 6) zabijanie zwierząt dotkniętych enzootyczną białaczką bydła, gdy można przypuszczać, że tylko w ten sposób zostanie opanowane rozprzestrzenianie się choroby;
- 7) oczyszczanie i odkażanie pomieszczeń, w których przebywały zwierzęta dotknięte enzootyczną białaczką bydła;
- 8) ogłaszanie informacji o wybuchu i wygaśnięciu enzootycznej białaczki bydła.

Za bydło zabite w wyniku decyzji terenowego organu administracji państwowej o właściwości szczególnej do spraw weterynarii stopnia wojewódzkiego posiadaczowi przysługiwało odszkodowanie w wysokości wartości szacunkowej zwierzęcia, pomniejszone o wartość sprzedanego mięsa.

Enzootyczną białaczkę bydła uznawano za wygasłą i następowało uchylenie zastosowanych wymienionych powyżej restrykcji, gdy w gospodarstwie lub jego części:

- 1) nie wykryto tej choroby w okresie ostatnich 2 lat;
- 2) dwukrotnie uzyskano ujemny wynik badania serologicznego w kierunku enzootycznej białaczki bydła, którym objęto całe pogłowie bydła powyżej 2. roku życia, i badania wykonano w okresie ostatnich 12 miesięcy, a przerwa między badaniami była nie krótsza niż 4 miesiące;
- 3) wprowadzane bydło pochodziło z gospodarstw, w których nie stwierdzono enzootycznej białaczki bydła, a zwierzęta powyżej 2. roku życia uzyskały ujemny wynik badania serologicznego.

Dany obszar administracyjny kraju uznawano za wolny od enzootycznej białaczki bydła, jeżeli:

- 1) równocześnie w 99,9 % gospodarstw nie stwierdzono enzootycznej białaczki bydła;
- 2) usunięto wszystkie zwierzęta, u których stwierdzono tę chorobę.

Po wejściu w życie ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 1999 r. Nr 66, poz. 752, z późn. zm.), zwalczanie enzootycznej białaczki bydła prowadzono zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 3 października 1989 r. w sprawie obowiązku zgłaszania oraz zwalczania enzootycznej białaczki bydła, które w tym czasie nadal obowiązywało.

Do 1998 r. w Polsce obowiązywał podział administracyjny na 49 województw. W tym okresie wiele województw uzyskało status wolnych od enzootycznej białaczki bydła, na podstawie wydanych przez wojewodów rozporządzeń o uzyskaniu statusu wolnych od tej choroby.

Od dnia 1 stycznia 1999 r. w wyniku reformy państwa i powstania nowych województw i powiatów obszary niektórych rejonów objętych akcją zwalczania enzootycznej białaczki bydła nie uzyskały statusu powiatów lub ich terytorium rozdzielono pomiędzy nowo powstałe powiaty i województwa. Zmiana podziału administracyjnego państwa doprowadziła do sytuacji, w której — w wielu obecnie istniejących województwach i powiatach — doszło do zmiany odsetka stad wolnych od enzootycznej białaczki bydła.

W 1999 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 12 października 1999 r. w sprawie określenia rodzaju prób, zakresu badań i sposobu prowadzenia dokumentacji przy badaniach kontrolnych występowania zakażeń zwierząt oraz pozostałości chemicznych, biologicznych, leków i skażeń promieniotwórczych w tkankach zwierząt, mięsie, środkach spożywczych pochodzenia zwierzęcego i niejadalnych surowcach zwierzęcych (Dz. U. Nr 93, poz. 1080, z późn. zm.), które precyzowało sposób postępowania przy zwalczaniu enzootycznej białaczki bydła, a w szczególności sposoby prowadzenia badań kontrolnych w kierunku tej choroby. Sposoby te były zgodne z przepisami prawa wspólnotowego.

Należy stwierdzić, że do dnia 1 maja 2004 r. gospodarstwa były traktowane jako pojedyncze jednostki epizootyczne, zatem nie prowadzono monitoringu w odniesieniu do stad, tylko w odniesieniu do gospodarstw na danym obszarze. W zależności od sytuacji epizootycznej powiatów zwierzęta do badania typowano w taki sposób, aby:

- 1) na terytorium powiatu, gdzie poziom zakażonych zwierząt nie przekraczał 99,8 %, zbadać 1/3 pogłowia w gospodarstwach, przy czym powiaty dzielono na mniejsze jednostki — gminy;
- 2) typowanie odpowiadało w przybliżeniu około 1/3 liczebności pogłowia na danym obszarze.

W związku z powyższym na obszarach, które uzyskały status wolnych od enzootycznej białaczki bydła, prowadzono badania kontrolne zgodnie z przedstawionymi wyżej założeniami, a w gospodarstwach, w których wystąpiło podejrzenie enzootycznej białaczki bydła lub stwierdzono wystąpienie tej choroby, prowadzono zwalczanie enzootycznej białaczki bydła, kierując się przepisami prawa. Jednakże ze względu na zbyt małą ilość środków budżetowych przeznaczonych w szczególności na wykup bydła z dodatnimi wynikami badań w kierunku enzootycznej białaczki bydła Inspekcja Weterynaryjna nie mogła we właściwy sposób zwalczać choroby.

Po dniu 1 maja 2004 r. w stadach uznanych wcześniej za wolne od enzootycznej białaczki bydła nadal prowadzono badania kontrolne oraz zwalczanie choroby w stadach uznanych za zakażone, ze szczególnym położeniem nacisku na wykupienie wszystkich sztuk bydła z dodatnimi wynikami badań w kierunku enzootycznej białaczki bydła.

Obecnie enzootyczną białaczkę bydła zwalcza się na podstawie ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2008 r. w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła (Dz. U. Nr 47, poz. 278).

Badania kontrolne w kierunku enzootycznej białaczki bydła prowadzi się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt (Dz. U. Nr 282, poz. 2813, z późn. zm.). Po wejściu w życie rozporządzenia rozpoczęto prowadzenie badań monitoringowych w kierunku enzootycznej białaczki w odniesieniu do stad bydła.

Od 2007 r. rozpoczęto realizację programu zwalczania enzootycznej białaczki bydła współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej. W 2007 r. programem objęto 16 województw, w skład których wchodziło 314 powiatów oraz 65 miast na prawach powiatu, z czego na obszarze 15 województw było prowadzone zwalczanie choroby. Na obszarze województwa śląskiego, które zostało uznane przez Komisję Europejską za urzędowo wolne od enzootycznej białaczki bydła w decyzji Komisji 2007/174/WE z dnia 20 marca 2007 r. zmieniającej decyzję 2003/467/WE w odniesieniu do uznania niektórych prowincji lub regionów we Włoszech za oficjalnie wolne od gruźlicy bydła, brucelozy bydła i enzootycznej białaczki bydła oraz uznania jednego regionu w Polsce za oficjalnie wolny od enzootycznej białaczki bydła (Dz. Urz. UE L 80 z 21.03.2007, str. 11), było prowadzone postępowanie zgodnie z § 9 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt.

W efekcie realizacji programu zwalczania i kontroli enzoptycznej białaczki bydła na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w 2007 r. za urzędowo wolne od enzoptycznej białaczki bydła zostały uznane, decyzją Komisji 2007/559/WE z dnia 2 sierpnia 2007 r. zmieniającą decyzję 2003/467/WE w odniesieniu do uznania niektórych regionów administracyjnych Polski za oficjalnie wolne od enzoptycznej białaczki bydła (Dz. Urz. UE L 212 z 14.08.2007, str. 20), regiony obejmujące:

- 1) w województwie dolnośląskim powiaty: bolesławiecki, jaworski, jeleniogórski, Jelenia Góra, kamiennogórski, legnicki, Legnica, lubański, lubiński, lwówecki, polkowicki, wołowski, zgorzelecki, złotoryjski;
- 2) w województwie łódzkim powiaty: brzeziński, łaski, łódzki, Łódź, opoczyński, pabianicki, pajęczański, piotrkowski, Piotrków Trybunalski, poddębicki, rawski, skierniewicki, Skierniewice, tomaszowski, wieluński, zduńskowolski;
- 3) w województwie małopolskim powiaty: brzeski, bocheński, chrzanowski, gorlicki, miechowski, myślenicki, oświęcimski, olkuski, tarnowski, Tarnów, wielicki;
- 4) w województwie podkarpackim powiaty: bieszczadzki, brzozowski, jasielski, krośnieński, Krosno, leski, leżajski, łańcucki, rzeszowski, Rzeszów, sanocki, strzyżowski;
- 5) w województwie świętokrzyskim wszystkie powiaty;
- 6) w województwie wielkopolskim powiaty: jarociński, kaliski, Kalisz, kolski, koniński, Konin, krotoszyński, ślupецki, turecki, wrzesiński.

W 2008 r. decyzją:

- 1) Komisji 2008/97/WE z dnia 30 stycznia 2008 r. zmieniającą decyzję 93/52/EWG w odniesieniu do uznania niektórych włoskich regionów administracyjnych za oficjalnie wolne od brucelozy (*B. melitensis*) oraz decyzję 2003/467/WE w odniesieniu do uznania niektórych włoskich regionów administracyjnych za oficjalnie wolne od gruźlicy bydła i brucelozy bydła oraz niektórych polskich regionów administracyjnych za oficjalnie wolne od enzoptycznej białaczki bydła (Dz. Urz. UE L 32 z 06.02.2008, str. 25),
- 2) Komisji 2008/234/WE z dnia 18 marca 2008 r. zmieniającą decyzję 2003/467/WE w odniesieniu do uznania niektórych regionów administracyjnych Polski za oficjalnie wolne od enzoptycznej białaczki bydła (Dz. Urz. UE L 76 z 19.03.2008, str. 58),
- 3) Komisji 2008/404/WE z dnia 21 maja 2008 r. zmieniającą decyzję 2003/467/WE w odniesieniu do uznania określonego regionu administracyjnego we Włoszech za oficjalnie wolny od gruźlicy bydła oraz uznania określonych regionów administracyjnych w Polsce za oficjalnie wolne od enzoptycznej białaczki bydła (Dz. Urz. UE L 141 z 31.05.2008, str. 16),
- 4) Komisji 2008/576/WE z dnia 4 lipca 2008 r. zmieniającą załącznik III do decyzji 2003/467/WE odnośnie do wykazu regionów w Polsce urzędowo wolnych od enzoptycznej białaczki bydła (Dz. Urz. UE L 183 z 11.07.2008, str. 40),
- 5) Komisji 2008/816/WE z dnia 20 października 2008 r. zmieniającą decyzję 2003/467/WE w odniesieniu do uznania niektórych regionów administracyjnych Polski za oficjalnie wolne od enzoptycznej białaczki bydła (Dz. Urz. UE L 283 z 28.10.2008, str. 46)

— za urzędowo wolne od enzoptycznej białaczki bydła zostały uznane regiony Rzeczypospolitej Polskiej obejmujące:

- 1) w województwie dolnośląskim powiaty: dzierzoniowski, głogowski, górowski, kłodzki, milicki, oleśnicki, oławski, strzeliński, średzki, świdnicki, trzebnicki, wałbrzyski, Wałbrzych, wrocławski, Wrocław, ząbkowicki;
- 2) w województwie lubelskim wszystkie powiaty;
- 3) w województwie kujawsko-pomorskim powiaty: aleksandrowski, chełmiński, golubsko-dobrzyński, grudziądzki, Grudziądz, toruński, Toruń, wąbrzeski;
- 4) w województwie łódzkim powiaty: bełchatowski, kutnowski, łęczycki, łowicki, radomszczański, sieradzki, wieruszowski, zgierski;
- 5) w województwie małopolskim powiaty: dąbrowski, krakowski, Kraków, limanowski, nowosądecki, Nowy Sącz, nowotarski, proszowicki, suski, tatrzański, wadowicki;
- 6) w województwie mazowieckim powiaty: białobrzegi, garwoliński, grójecki, gostyniński, grodziski, kozienicki, lipski, Płock, płocki, pruszkowski, przysuski, Radom, radomski, sochaczewski, szydlowiecki, warszawski zachodni, zwoleniński, żyrardowski;
- 7) w województwie opolskim wszystkie powiaty;
- 8) w województwie podkarpackim powiaty: dębicki, jarosławski, kolbuszowski, lubaczowski, mielecki, nizański, przemyski, Przemyśl, przeworski, ropczycko-sędziszowski, stalowowolski, tarnobrzegi, Tarnobrzeg;
- 9) w województwie podlaskim powiaty: augustowski, bielski, hajnowski, siemiatycki, sokólski, wysokomazowiecki, zambrowski;
- 10) w województwie warmińsko-mazurskim powiaty: etcki, giżycki, gołdapski, olecki;
- 11) w województwie wielkopolskim powiaty: kępiński i ostrzeszowski.

Ponadto Główny Lekarz Weterynarii na początku 2009 r. przedłożył Komisji Europejskiej wnioski o uznanie za urzędowo wolne od enzoptycznej białaczki bydła regionów Rzeczypospolitej Polskiej obejmujących:

- 1) w województwie podlaskim powiaty: Białystok, białostocki, sejneński, Suwałki, suwalski;
- 2) w województwie pomorskim powiaty: Gdańsk, gdański, Gdynia, Sopot, lęborski, wejherowski.

Tabela 1

Liczba badań w kierunku enzoptycznej białaczki bydła wraz z liczbą uzyskanych dodatnich wyników badań przeprowadzonych w latach 2001–2008

	Rok	Liczba przebadanych zwierząt lub stad	Liczba zakażonych zwierząt lub stad
Rzeczpospolita Polska	2000	1 747 205	29 144
	2001	1 775 688	22 630
	2002	1 435 412	20 805
	2003	1 662 467	12 853
	2004	1 867 864	4 927*
	2005*	369 701*	2 001*
	2006*	600 196*	4 247*
	2007**	232 580*	2 660*
	2008***	158 326*	1 335*

* Dane dotyczą stad, zgodnie z wymogami Komisji Europejskiej.

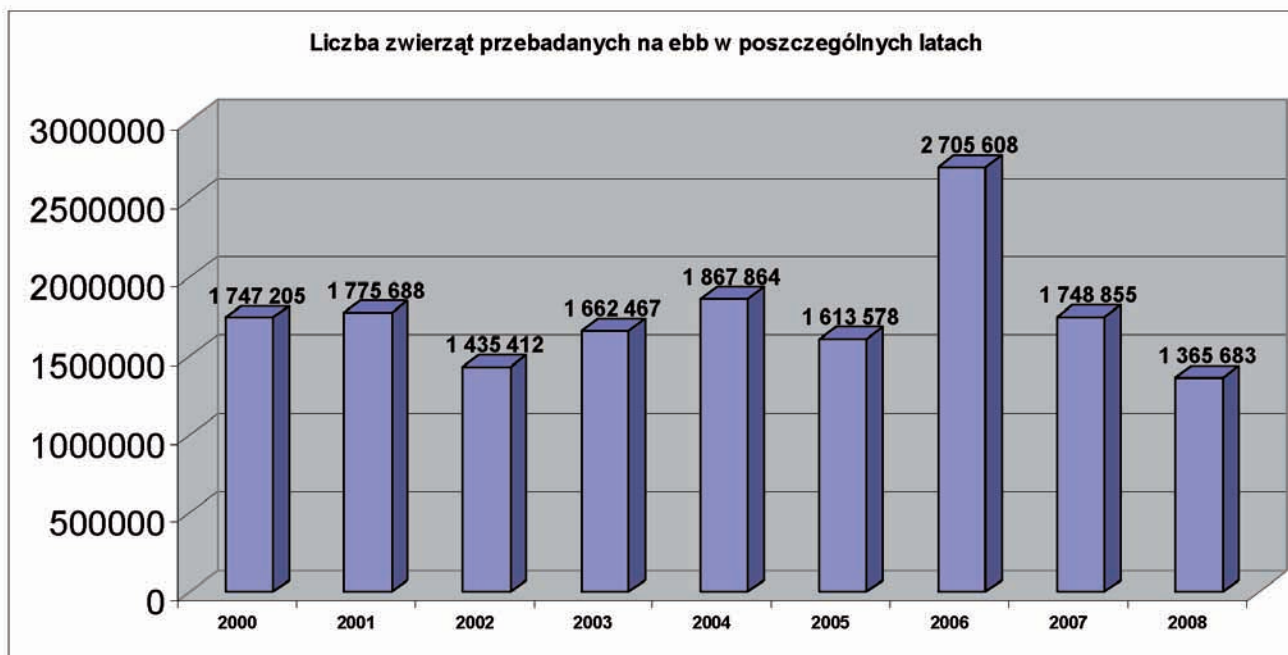
** Za 2007 r. przedstawiono dane dotyczące stad i zwierząt w regionach, w których jest prowadzone zwalczanie enzoptycznej białaczki bydła (nieposiadających statusu urzędowo wolnych od enzoptycznej białaczki bydła na dzień 18 marca 2008 r., czyli datę notyfikacji decyzji Komisji 2008/234/WE).

*** Za 2008 r. przedstawiono dane dotyczące stad i zwierząt w regionach, w których jest prowadzone zwalczanie enzoptycznej białaczki bydła (nieposiadających statusu urzędowo wolnych od enzoptycznej białaczki bydła na dzień 31 grudnia 2008 r.).

Graficzne odzwierciedlenie tabeli 1 przedstawiają wykresy 1–3.

Wykres 1

Liczba zwierząt przebadanych w kierunku enzoptycznej białaczki bydła w latach 2000–2008

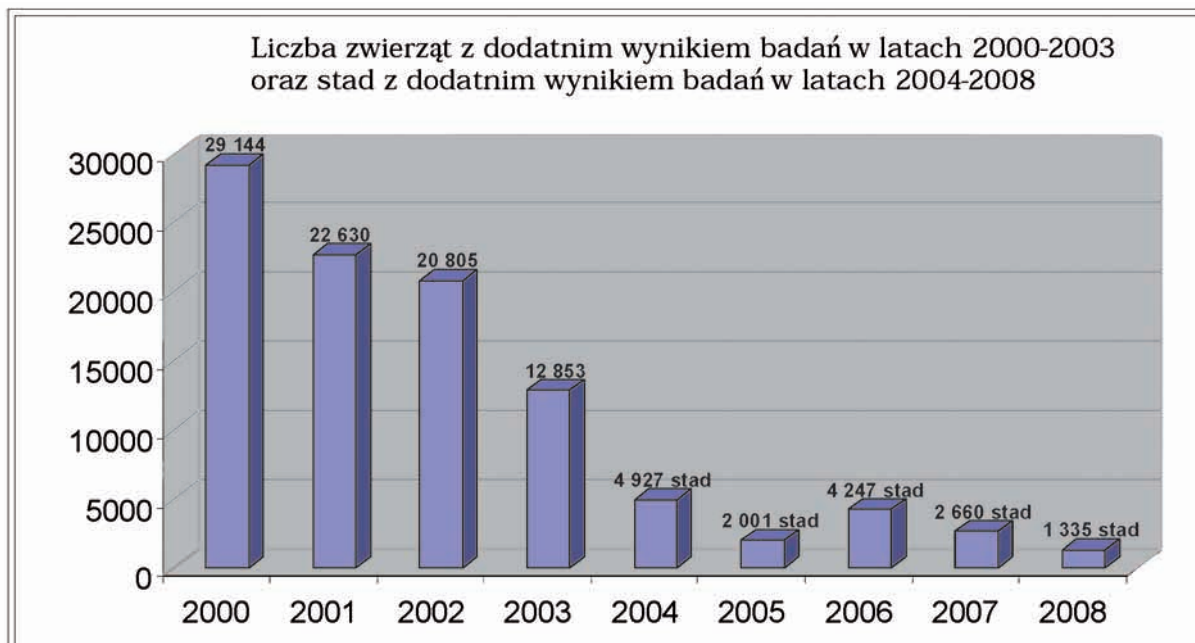

Za 2007 r. przedstawiono dane dotyczące zwierząt w regionach, w których jest prowadzone zwalczanie enzoptycznej białaczki bydła (nieposiadających statusu urzędowo wolnego od enzoptycznej białaczki bydła na dzień 18 marca 2008 r., czyli datę notyfikacji decyzji Komisji 2008/234/WE).

Za 2008 r. przedstawiono dane dotyczące zwierząt w regionach, w których jest prowadzone zwalczanie enzoptycznej białaczki bydła (nieposiadających statusu urzędowo wolnych od enzoptycznej białaczki bydła na dzień 31 grudnia 2008 r.).

Wykres 2

Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem badań w kierunku enzoptycznej białaczki bydła w latach 2000–2003 oraz stad z dodatnim wynikiem badań w latach 2004–2008

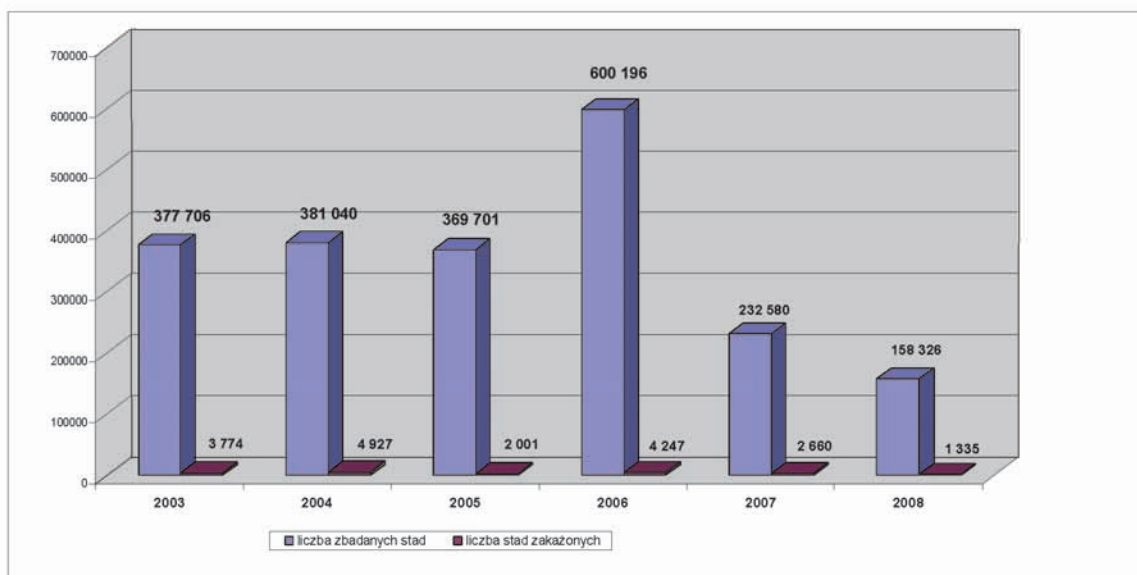

Za 2007 r. przedstawiono dane dotyczące stad i zwierząt w regionach, w których jest prowadzone zwalczanie enzoptycznej białaczki bydła (nieposiadających statusu urzędowo wolnych od enzoptycznej białaczki bydła na dzień 18 marca 2008 r., czyli datę notyfikacji decyzji Komisji 2008/234/WE).

Za 2008 r. przedstawiono dane dotyczące stad i zwierząt w regionach, w których jest prowadzone zwalczanie enzoptycznej białaczki bydła (nieposiadających statusu urzędowo wolnych od enzoptycznej białaczki bydła na dzień 31 grudnia 2008 r.).

Wykres 3

Porównanie liczby stad przebadanych w kierunku enzoptycznej białaczki bydła do liczby stad zakażonych w latach 2003–2008

Za 2007 r. przedstawiono dane dotyczące stad w regionach, w których jest prowadzone zwalczanie enzoptycznej białaczki bydła (nieposiadających statusu urzędowo wolnych od enzoptycznej białaczki bydła na dzień 18 marca 2008 r., czyli datę notyfikacji decyzji Komisji 2008/234/WE).

Za 2008 r. przedstawiono dane dotyczące stad w regionach, w których jest prowadzone zwalczanie enzoptycznej białaczki bydła (nieposiadających statusu urzędowo wolnych od enzoptycznej białaczki bydła na dzień 31 grudnia 2008 r.).

Większość przypadków enzootycznej białaczki bydła jest diagnozowana na etapie przedklinicznym. W tym celu do diagnostyki wykorzystuje się metody badania serologicznego. Opisywane w programie wielkości odnoszą się do tego etapu przebiegu choroby.

Guzowata postać enzootycznej białaczki bydła występuje w Rzeczypospolitej Polskiej bardzo rzadko. W 2004 r. odnotowano 12 potwierdzonych przypadków, natomiast w 2005 r. — 16 przypadków, przede wszystkim w województwach warmińsko-mazurskim i kujawsko-pomorskim. W 2006 r. stwierdzono 32, w 2007 r. stwierdzono 2 dodatnie wyniki z próbek pobranych ze zmian guzowatych nasuwających podejrzenie choroby, a w 2008 r. — jeden taki przypadek.

Za 2007 r. przedstawiono dane dotyczące regionów, w których jest prowadzone zwalczanie enzootycznej białaczki bydła (nieposiadających statusu urzędowo wolnych od enzootycznej białaczki bydła na dzień 18 marca 2008 r., czyli datę notyfikacji decyzji Komisji 2008/234/WE).

Za 2008 r. przedstawiono dane dotyczące regionów, w których jest prowadzone zwalczanie enzootycznej białaczki bydła (nieposiadających statusu urzędowo wolnych od enzootycznej białaczki bydła na dzień 31 grudnia 2008 r.).

3. Opis programu

Program zwalczania enzootycznej białaczki bydła do 2006 r. był prowadzony w Rzeczypospolitej Polskiej wyłącznie ze środków własnych budżetu państwa. Natomiast w 2007 r. na realizację programu zwalczania tej choroby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przewidziane zostało współfinansowanie ze środków budżetowych Unii Europejskiej w wysokości 4 600 000 euro.

W 2006 r. programem objęto 16 województw, w skład których wchodziło 314 powiatów oraz 65 miast na prawach powiatu.

W 2007 r. program zwalczania i kontroli enzootycznej białaczki bydła był realizowany również na obszarze 16 województw, z czego na obszarze 15 województw było prowadzone zwalczanie choroby. Na obszarze województwa śląskiego, które zostało uznane za urzędowo wolne od enzootycznej białaczki bydła decyzją Komisji 2007/174/WE, było prowadzone postępowanie zgodnie z przepisami § 9 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt.

W następstwie działań w ramach realizacji programu zwalczania i kontroli enzootycznej białaczki bydła na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w 2007 r. decyzją Komisji 2007/559/WE za urzędowo wolne od enzootycznej białaczki bydła zostały uznane następujące obszary:

- 1) w województwie dolnośląskim powiaty: bolesławiecki, jaworski, jeleniogórski, Jelenia Góra, kamiennogórski, legnicki, Legnica, lubański, lubiński, lwówecki, polkowicki, wołowski, zgorzelecki, zlotoryjski;
- 2) w województwie łódzkim powiaty: brzeziński, łaski, łódzki, Łódź, opoczyński, pabianicki, pajęczański, piotrkowski, Piotrków Trybunalski, poddębicki, rawski, skierniewicki, Skierniewice, tomaszowski, wieluński, zduńskowolski;
- 3) w województwie małopolskim powiaty: brzeski, bocheński, chrzanowski, gorlicki, miechowski, myślenicki, oświęcimski, olkuski, tarnowski, Tarnów, wielicki;
- 4) w województwie podkarpackim powiaty: bieszczadzki, brzozowski, jasielski, krośnieński, Krosno, leski, leżajski, łańcucki, rzeszowski, Rzeszów, sanocki, strzyżowski;
- 5) w województwie świętokrzyskim wszystkie powiaty;
- 6) w województwie wielkopolskim powiaty: jarociński, kaliski, Kalisz, kolski, koniński, Konin, krotoszyński, słupecki, turecki, wrzesiński.

W 2008 r. decyzjami Komisji 2008/97/WE, 2008/234/WE, 2008/404/WE, 2008/576/WE oraz 2008/816/WE za urzędowo wolne od enzootycznej białaczki bydła zostały uznane regiony administracyjne Rzeczypospolitej Polskiej obejmujące:

- 1) w województwie dolnośląskim powiaty: dzierzoniowski, głogowski, górowski, kłodzki, milicki, oleśnicki, oławski, strzeliński, średzki, świdnicki, trzebnicki, wałbrzyski, Wałbrzych, wrocławski, Wrocław, ząbkowicki;
- 2) w województwie kujawsko-pomorskim powiaty: aleksandrowski, chełmiński, golubsko-dobrzyński, grudziądzki, Grudziądz, toruński, Toruń, wąbrzeski;
- 3) w województwie lubelskim wszystkie powiaty;

- 4) w województwie łódzkim powiaty: bełchatowski, kutnowski, łęczycki, łowicki, radomszczański, sieradzki, wierszowski, zgierski;
- 5) w województwie małopolskim powiaty: dąbrowski, krakowski, Kraków, limanowski, nowosądecki, Nowy Sącz, nowotarski, proszowicki, suski, tatrzański, wadowicki;
- 6) w województwie mazowieckim powiaty: białobrzegi, garwoliński, grójecki, gostyniński, grodziski, kozienicki, lipski, Płock, plocki, pruszkowski, przysuski, Radom, radomski, sochaczewski, szydlowiecki, warszawski zachodni, zwoleński, żyrardowski;
- 7) w województwie opolskim wszystkie powiaty;
- 8) w województwie podkarpackim powiaty: dębicki, jarosławski, kolbuszowski, lubaczowski, mielecki, niżański, przemyski, Przemyśl, przeworski, ropczycko-sędziszowski, stalowowolski, tarnobrzegi, Tarnobrzeg;
- 9) w województwie podlaskim powiaty: augustowski, bielski, hajnowski, siemiatycki, sokólski, wysokomazowiecki, zambrowski;
- 10) w województwie warmińsko-mazurskim powiaty: elcki, giżycki, gołdapski, olecki;
- 11) w województwie wielkopolskim powiaty: kępiński i ostrzeszowski.

W regionach uznanych za urzędowo wolne od enzootycznej białaczki bydła od 2009 r. są prowadzone działania mające na celu spełnienie warunków określonych w § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2008 r. w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła. Na pozostałym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 2010 r. będzie prowadzone zwalczanie tej choroby.

Celem realizacji programu zwalczania i kontroli enzootycznej białaczki bydła jest:

- 1) doprowadzenie do uznania poszczególnych regionów za urzędowo wolne od enzootycznej białaczki bydła, gdy minimum 99,8 % stad uzyska na ich obszarze status stad urzędowo wolnych od enzootycznej białaczki bydła;
- 2) stałe monitorowanie sytuacji epizootycznej w zakresie enzootycznej białaczki bydła oraz niezwłoczna likwidacja ewentualnych ognisk choroby w regionach uznanych za urzędowo wolne od enzootycznej białaczki bydła w celu zachowania statusu urzędowo wolnych od enzootycznej białaczki bydła.

Ostatecznym celem jest umożliwienie uznania całego terytorium Rzeczypospolitej Polskiej za urzędowo wolne od tej choroby.

Realizacja programu stanowi jeden z etapów zwalczania enzootycznej białaczki bydła na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, które zostało zaplanowane na lata 2007—2010. Ze względu na przewidywaną dynamikę zmian w zakresie sytuacji epizootycznej dotyczącej enzootycznej białaczki bydła program jest przedkładany do zatwierdzenia przez Komisję Europejską w postaci corocznych wniosków.

4. Środki przewidziane programem

Sposób postępowania w przypadku wystąpienia podejrzenia lub stwierdzenia enzootycznej białaczki bydła w stadzie jest określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2008 r. w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła oraz w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 126, poz. 1058), które wdrażają częściowo postanowienia dyrektywy Rady 64/432/EWG z dnia 26 czerwca 1964 r. w sprawie problemów zdrowotnych zwierząt wpływających na handel wewnątrzwspólnotowy bydłem i trzodą chlewną (Dz. Urz. WE L 121 z 29.07.1964, str. 1977, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 1, str. 13, z późn. zm.).

Warunki, jakie muszą zostać spełnione w celu uzyskania przez region położony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej za urzędowo wolny od enzootycznej białaczki bydła, są określone w § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2008 r. w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła.

Natomiast warunki, jakie muszą zostać spełnione w celu zachowania przez region położony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej statusu urzędowo wolnego od enzootycznej białaczki bydła, są określone w § 6 ust. 2 ww. rozporządzenia.

Program jest realizowany w ramach 3-letniego programu zwalczania enzootycznej białaczki bydła na lata 2008—2010, wprowadzonego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2007 r. w sprawie wprowadzenia programu zwalczania enzootycznej białaczki bydła (Dz. U. Nr 249, poz. 1852). Przepisy ww. rozporządzeń stanowią podstawę prawną podejmowanych działań.

4.1. Wykaz środków przewidzianych programem

× kontrola	× zwalczanie
× badanie	× badanie
× ubój zwierząt chorych z dodatnim wynikiem badań	× ubój zwierząt chorych z dodatnim wynikiem badań
® zabijanie zwierząt chorych z dodatnim wynikiem badań	® zabijanie zwierząt chorych z dodatnim wynikiem badań
® szczepienie	® rozszerzony ubój lub zabicie
® leczenie	® usuwanie produktów
® usuwanie produktów	
× zwalczanie, kontrola lub monitorowanie	
	® inne środki (wymienić)

4.2. Nadzór nad realizacją programu

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, a w przypadku programu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji, zgodnie z przepisami obowiązującymi w Unii Europejskiej.

Odpowiedzialność terenowych organów Inspekcji Weterynaryjnej za realizację programu została określona w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.) i w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

4.3. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których będzie realizowany program

W 2010 r. program zwalczania i kontroli enzoptycznej białaczki bydła będzie realizowany na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, to jest na obszarze 16 województw, w skład których wchodzi 314 powiatów ziemskich oraz 65 miast na prawach powiatu. W regionach, które nie są uznane za urzędowo wolne od enzoptycznej białaczki bydła, jest prowadzone postępowanie zgodne z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2008 r. w sprawie zwalczania enzoptycznej białaczki bydła oraz rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt.

Rzeczpospolita Polska — podział na województwa

Województwa: dolnośląskie, lubelskie, łódzkie, małopolskie, opolskie, podkarpackie, śląskie, świętokrzyskie to województwa uznane dotychczas w całości przez Komisję Europejską za urzędowo wolne od enzoootycznej białaczki bydła na podstawie decyzji Komisji 2007/174/WE, 2007/559/WE, 2008/97/WE, 2008/234/WE, 2008/404/WE oraz 2008/576/WE. W tych województwach w 2010 r. będą prowadzone działania mające na celu spełnienie warunków określonych w § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2008 r. w sprawie zwalczania enzoootycznej białaczki bydła.

W województwach: kujawsko-pomorskim, mazowieckim, podlaskim, warmińsko-mazurskim i wielkopolskim niektóre powiaty zostały uznane za urzędowo wolne od enzoootycznej białaczki bydła:

- 1) w województwie kujawsko-pomorskim — 8 powiatów zostało uznanych za urzędowo wolne od enzoootycznej białaczki bydła decyzją Komisji 2008/234/WE;
- 2) w województwie mazowieckim — 18 powiatów zostało uznanych za urzędowo wolne od enzoootycznej białaczki bydła decyzją Komisji 2008/816/WE;
- 3) w województwie podlaskim — 7 powiatów zostało uznanych za urzędowo wolne od enzoootycznej białaczki bydła decyzją Komisji 2008/816/WE;
- 4) w województwie warmińsko-mazurskim — 4 powiaty zostały uznane za urzędowo wolne od enzoootycznej białaczki bydła decyzją Komisji 2008/816/WE;
- 5) w województwie wielkopolskim — 10 powiatów zostało uznanych za urzędowo wolne od enzoootycznej białaczki bydła decyzją Komisji 2007/559/WE oraz 2 powiaty uznane za oficjalnie wolne od enzoootycznej białaczki bydła decyzją Komisji 2008/97/WE.

W regionach uznanych za urzędowo wolne od enzoootycznej białaczki bydła w 2010 r. będą prowadzone działania mające na celu spełnienie warunków określonych w § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2008 r. w sprawie zwalczania enzoootycznej białaczki bydła. W pozostałych powiatach w 2010 r. będzie prowadzone zwalczanie enzoootycznej białaczki bydła zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt, rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2008 r. w sprawie zwalczania enzoootycznej białaczki bydła oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2007 r. w sprawie wprowadzenia programu zwalczania enzoootycznej białaczki bydła.

Województwa: lubuskie, pomorskie, zachodniopomorskie — na całym obszarze tych województw jest prowadzone zwalczanie enzoootycznej białaczki bydła zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt, rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2008 r. w sprawie zwalczania enzoootycznej białaczki bydła oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2007 r. w sprawie wprowadzenia programu zwalczania enzoootycznej białaczki bydła.

4.4. Opis środków przewidzianych w programie

4.4.1. Powiadomienie o chorobie

Zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt enzoootyczna białaczka bydła podlega obowiązkowi zwalczania.

Zgodnie z art. 42 wyżej wymienionej ustawy, w przypadku wystąpienia podejrzenia enzoootycznej białaczki bydła, posiadacz zwierzęcia jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym organu Inspekcji Weterynaryjnej, najbliższego podmiotu świadczącego usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej albo wójta (burmistrza, prezydenta miasta);
- 2) pozostawienia zwierząt w miejscu ich przebywania i niewprowadzania tam innych zwierząt;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do pomieszczeń lub miejsc, w których znajdują się zwierzęta podejrzane o zakażenie lub chorobę lub zwłoki zwierzęce;
- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania produktów, w szczególności mięsa, zwłok zwierzęcych, środków żywienia zwierząt, wody, ściółki, nawozów naturalnych w rozumieniu przepisów o nawozach i nawożeniu, znajdujących się w miejscu, w którym wystąpiła choroba;
- 5) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania innych przedmiotów znajdujących się w miejscu, w którym wystąpiła choroba;
- 6) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej zwierząt i zwłok zwierzęcych do badań i zabiegów weterynaryjnych;
- 7) udzielania pomocy przy ich wykonywaniu, udzielania organom Inspekcji Weterynaryjnej oraz osobom działającym w imieniu tych organów wyjaśnień i podawania informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby i źródeł zakażenia lub zapobiegania jej szerzeniu.

4.4.2. Stada bydła objęte programem

Programem zwalczania enzootycznej białaczki bydła w 2010 r. będzie objęte bydło w stadach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W 2010 r. program zwalczania i kontroli enzootycznej białaczki bydła będzie realizowany na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, to jest na obszarze 16 województw, w skład których wchodzi 314 powiatów ziemskich oraz 65 miast na prawach powiatu.

W regionach uznanych za urzędowo wolne od enzootycznej białaczki bydła w 2010 r. będą prowadzone działania mające na celu spełnienie warunków określonych w § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2008 r. w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła.

W pozostałych powiatach w 2010 r. będzie prowadzone zwalczanie enzootycznej białaczki bydła zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczególnych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt, rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2008 r. w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2007 r. w sprawie wprowadzenia programu zwalczania enzootycznej białaczki bydła.

4.4.3. Identyfikacja zwierząt i rejestracja gospodarstw

Stada i gospodarstwa w Rzeczypospolitej Polskiej, w których są utrzymywane zwierzęta gospodarskie, są ewidencjonowane w Centralnej Bazie Danych Systemu Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt (IRZ), prowadzonej przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, zgodnie z następującymi aktami prawnymi:

- 1) ustawą z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2004 r. Nr 10, poz. 76, z późn. zm.);
- 2) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 3) ustawą z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 204, poz. 1281, z późn. zm.);
- 4) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 494/98 z dnia 27 lutego 1998 r. ustanawiającym szczegółowe przepisy wykonawcze do rozporządzenia Rady (WE) nr 820/97 w odniesieniu do stosowania minimalnych sankcji administracyjnych w ramach systemu identyfikacji i rejestracji bydła (Dz. Urz. WE L 60 z 28.02.1998, str. 78; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 46, str. 12);
- 5) rozporządzeniem (WE) nr 1760/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 lipca 2000 r. ustanawiającym system identyfikacji i rejestracji bydła i dotyczącym etykietowania wołowiny i produktów z wołowiny oraz uchylającym rozporządzenie Rady (WE) nr 820/97 (Dz. Urz. WE L 204 z 11.08.2000, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 30, str. 248, z późn. zm.);
- 6) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1082/2003/WE z dnia 23 czerwca 2003 r. ustanawiającym szczegółowe zasady w celu wykonania rozporządzenia (WE) nr 1760/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady w zakresie minimalnego poziomu kontroli przeprowadzanych w ramach systemu identyfikacji i rejestracji bydła (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003, str. 9, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 39, str. 135, z późn. zm.);
- 7) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 499/2004 z dnia 17 marca 2004 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 1082/2003/WE w zakresie terminu i wzoru sprawozdań w sektorze bydła (Dz. Urz. UE L 80 z 18.03.2004, str. 24; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 226);
- 8) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 911/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 1760/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady w zakresie kolczyków, paszportów i rejestrów gospodarstw (Dz. Urz. UE L 163 z 30.04.2004, str. 65, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 46, str. 242, z późn. zm.);
- 9) rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2005 r. w sprawie księgi rejestracji bydła, świń, owiec lub kóz (Dz. U. Nr 151, poz. 1268, z późn. zm.);
- 10) rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 czerwca 2007 r. w sprawie wzoru paszportu bydła (Dz. U. Nr 112, poz. 772);
- 11) rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 listopada 2007 r. w sprawie sposobu oznakowania bydła, owiec i kóz oraz świń, określenia wzorów znaków identyfikacyjnych oraz wymagań i warunków technicznych kolczyków dla zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 220, poz. 1635).

Podane akty prawne zawierają szczegółowe zasady dotyczące identyfikacji i rejestracji zwierząt oraz stad i gospodarstw, w których są utrzymywane zwierzęta gospodarskie.

W Rzeczypospolitej Polskiej bydło podlega obowiązkowi oznakowania za pomocą pary kolczyków oraz podlega rejestracji w Centralnej Bazie Danych Systemu IRZ. Każdy kolczyk zawiera indywidualny numer identyfikacyjny zwierzęcia oraz zakodowane w kodzie kreskowym inne dodatkowe informacje. Posiadacz bydła ma obowiązek zakolczykować nowo narodzone cielę niezwłocznie po urodzeniu i przesłać zgłoszenie o urodzeniu do Centralnej Bazy Danych Systemu IRZ. Na wykonanie tych czynności posiadacz ma 7 dni od dnia urodzenia cielęcia.

Wszystkie sztuki bydła są zaopatrzone w paszporty, które towarzyszą zwierzętom od urodzenia do śmierci. Wszystkie zdarzenia, takie jak przemieszczenie z gospodarstwa do gospodarstwa, rzeźni, zakładu przetwórczego, padnięcie, są zgłaszane do Centralnej Bazy Danych Systemu IRZ.

Siedziby stad są zarejestrowane w Centralnej Bazie Danych Systemu IRZ, a każda z nich posiada indywidualny numer. W każdym gospodarstwie posiadacz bydła prowadzi rejestr stada bydła. Wszystkie sztuki bydła znajdujące się w gospodarstwie muszą być wpisane do tego rejestru. Rejestr zawiera informacje dotyczące: płci i rasy zwierząt oraz daty urodzenia, zakupów, sprzedaży, padnięcia bydła.

Zastosowanie możliwości wynikających z funkcjonowania Centralnej Bazy Danych Systemu IRZ pozwala na skuteczne odtwarzanie historii zwierząt, ich przemieszczeń pomiędzy stadami o określonych statusach epizootycznych, a tym samym na śledzenie potencjalnych dróg zakażenia wirusem enzootycznej białaczki bydła. Ponadto oznakowanie bydła zgodnie z przyjętym systemem pozwala na jednoznaczną identyfikację zwierząt podejrzanych o zakażenie lub zakażonych tą chorobą.

4.4.4. Kwalifikacja zwierząt i stad

Przepisy regulujące kwalifikację stad i zwierząt są zawarte w następujących aktach prawnych:

- 1) rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2007 r. w sprawie wprowadzenia programu zwalczania enzootycznej białaczki bydła.

4.4.5. Zasady przemieszczania zwierząt

Procedury kontrolne w zakażonych stadach oraz zasady przemieszczania zawarte są w następujących aktach prawnych:

- 1) ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt;
- 3) rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2007 r. w sprawie wprowadzenia programu zwalczania enzootycznej białaczki bydła;
- 4) rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2008 r. w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła.

4.4.6. Zastosowane badania i plany pobierania próbek

Rodzaj badań oraz warunki i sposób ich wykonywania określają przepisy:

- 1) rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt;
- 2) rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt;
- 3) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2007 r. w sprawie wprowadzenia programu zwalczania enzootycznej białaczki bydła;
- 4) rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2008 r. w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła.

W odniesieniu do kontroli prowadzonej w kierunku wykrywania i nadzoru nad enzootyczną białaczką bydła, zgodnie z obowiązującymi przepisami, wykorzystuje się następujące metody badawcze:

- 1) testy laboratoryjne:
  - a) test immunoenzymatyczny (ELISA) z serwatką mleka,
  - b) test immunoenzymatyczny (ELISA) z krwią,
  - c) test immunodyfuzji w żelu agarowym (AGID);

- 2) badania diagnostyczne potwierdzające wystąpienie enzootycznej białaczki bydła:
  - a) badanie histopatologiczne,
  - b) reakcja polimeryzacji łańcuchowej (PCR) — wykrywanie kwasu nukleinowego wirusa.

4.4.7. Zastosowane szczepionki i programy szczepień

Zwierząt nie szczepi się oraz nie realizuje się programów szczepień.

4.4.8. Informacje i ocena dotycząca środków bezpieczeństwa biologicznego (zarządzanie i infrastruktura) stosowanych w gospodarstwach, w których jest realizowany program

Obowiązki posiadaczy stad bydła w odniesieniu do gospodarstw oraz utrzymywanych zwierząt wynikają z następujących aktów prawnych:

- 1) ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt;
- 3) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2007 r. w sprawie wprowadzenia programu zwalczania enzootycznej białaczki bydła;
- 4) rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2008 r. w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła.

4.4.9. Środki stosowane w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych

Zasady postępowania w przypadku podejrzenia wystąpienia oraz stwierdzenia choroby zakaźnej zwierząt są uregulowane w rozdziale 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy sposób i tryb postępowania przy podejrzeniu wystąpienia enzootycznej białaczki bydła, stwierdzeniu enzootycznej białaczki bydła oraz przy wygaszaniu ogniska enzootycznej białaczki bydła, a także rodzaj próbek pobieranych do badań laboratoryjnych oraz sposób ich pobierania i wysyłania, środki stosowane przy zwalczaniu choroby i sposób prowadzenia czyszczenia i odkażania są określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2008 r. w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła.

Szczegółowe wymagania weterynaryjne niezbędne do uzyskania i zachowania uznania stada za urzędowo wolne od enzootycznej białaczki bydła, warunki zawieszania i cofania tego uznania, a także warunki i tryb ponownego uznania stada, któremu zawieszono lub cofnięto status stada urzędowo wolnego od enzootycznej białaczki bydła, określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt.

4.4.10. Odszkodowania dla posiadaczy zwierząt poddanych ubojowi, zabitych lub padłych w wyniku realizacji nakazów organów Inspekcji Weterynaryjnej

Podstawę prawną do uzyskania przez posiadaczy zwierząt odszkodowania stanowi ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z ww. ustawą za bydło zabite lub poddane ubojowi z nakazu organów Inspekcji Weterynaryjnej albo za zwierzęta padłe w wyniku zastosowania zabiegów nakazanych przez te organy, przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania, przysługuje odszkodowanie ze środków budżetu państwa.

W przypadku zwierzęcia poddanego ubojowi, którego mięso jest zdatne do spożycia przez ludzi, odszkodowanie pomniejsza się o kwoty uzyskane ze sprzedaży mięsa i ubocznych produktów zwierzęcych pozyskanych od tego zwierzęcia.

Odszkodowanie ze środków budżetu państwa przysługuje również za zniszczone z nakazu organu Inspekcji Weterynaryjnej przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania produkty pochodzenia zwierzęcego, w rozumieniu przepisów o produktach pochodzenia zwierzęcego, pasze oraz sprzęt, które nie mogą być poddane odkażaniu.

Odszkodowanie przysługuje w wysokości wartości rynkowej zwierzęcia oraz zniszczonych produktów pochodzenia zwierzęcego w rozumieniu przepisów o produktach pochodzenia zwierzęcego, pasz oraz sprzętu, określonej na podstawie średniej z 3 kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz 2 rzeczoznawców wyznaczonych przez tego lekarza z prowadzonej przez niego listy rzeczoznawców.

Decyzja w sprawie odszkodowania wydana przez powiatowego lekarza weterynarii jest ostateczna. Posiadacz zwierzęcia niezadowolony z tej decyzji może, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia, wnieść powództwo do sądu rejonowego.

Wyplacone odszkodowania nie podlegają zajęciu na pokrycie należności publicznych, jeżeli zostaną wykorzystane na odtworzenie wcześniej posiadanego stanu zwierząt.

Osobom, którym nie przysługuje odszkodowanie, a które przyczyniły się do szybkiej likwidacji choroby zakaźnej, wojewódzki lekarz weterynarii, na wniosek powiatowego lekarza weterynarii, może przyznać nagrodę ze środków budżetu państwa.

4.4.11. Kontrola realizacji programu i sprawozdania związane z jego realizacją

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, a w przypadku programu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji, zgodnie z przepisami obowiązującymi w Unii Europejskiej.

Odpowiedzialność terenowych organów Inspekcji Weterynaryjnej za realizację programów została określona w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej i w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

5. Korzyści z realizacji programu

Do bezpośrednich korzyści wynikających z realizacji programu należy zaliczyć:

- 1) eliminację bydła zakażonego wirusem enzootycznej białaczki bydła ze stad;
- 2) uzyskanie lub odzyskanie przez stada statusu stad urzędowo wolnych od enzootycznej białaczki bydła;
- 3) eliminację wirusa enzootycznej białaczki bydła z populacji bydła w takim stopniu, który umożliwi uzyskanie przez poszczególne powiaty Rzeczypospolitej Polskiej statusu regionów urzędowo wolnych od enzootycznej białaczki bydła;
- 4) utrzymanie przez regiony statusu regionów urzędowo wolnych od enzootycznej białaczki bydła i docelowe uzyskanie przez Rzeczpospolitą Polską statusu państwa urzędowo wolnego od enzootycznej białaczki bydła.

Do korzyści wynikających pośrednio z realizacji programu należy zaliczyć:

- 1) umożliwienie posiadaczom stad bydła, w związku z faktem uzyskania przez stado statusu stada urzędowo wolnego od enzootycznej białaczki bydła, wprowadzania do handlu zwierząt pochodzących z tych stad, a tym samym zwiększenia opłacalności prowadzonej działalności;
- 2) ograniczenie liczby stad zakażonych wirusem enzootycznej białaczki bydła, które pozwoli na zmianę cyklu programu monitoringowego, polegającą na zmniejszeniu liczby próbek pobieranych do badań laboratoryjnych i w efekcie obniżenie kosztów prowadzonego monitoringu;
- 3) ewentualną zmianę sposobu pobierania próbek przez eliminację próbek krwi na rzecz badania próbek zbiorczych mleka — nieinwazyjna metoda pobierania próbek.

Szczegółowe wyliczenie kosztów zawarto w ust. 8 Szczegółowa analiza kosztów programu.

6. Dane dotyczące rozwoju choroby w ostatnich pięciu latach

Dane za lata 2004—2006 obejmują całe terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Dane za 2007 r. oraz dane prognozowane na 2009 r. obejmują powiaty objęte programem, w których na dzień 30 kwietnia 2007 r. było prowadzone zwalczanie enzootycznej białaczki bydła:

- 1) w województwie kujawsko-pomorskim powiaty: brodnicki, bydgoski, Bydgoszcz, inowrocławski, lipnowski, mogileński, nakielski, radziejowski, rypiński, sępoleński, świecki, tucholski, włocławski, Włocławek, żniński;
- 2) w województwie lubuskim wszystkie powiaty;
- 3) w województwie mazowieckim wszystkie powiaty;
- 4) w województwie podlaskim wszystkie powiaty;
- 5) w województwie pomorskim wszystkie powiaty;
- 6) w województwie warmińsko-mazurskim wszystkie powiaty;

- 7) w województwie wielkopolskim powiaty: chodzieski, czarnkowsko-trzcianecki, gnieźnieński, gostyński, grodziski, kościański, leszczyński, Leszno, międzychodzki, nowotomyski, obornicki, ostrowski, pilski, pleszewski, poznański, Poznań, rawicki, szamotulski, średzki, śremski, wągrowiecki, wolsztyński, złotowski;
- 8) w województwie zachodniopomorskim wszystkie powiaty.

Dane za 2008 r. oraz dane prognozowane na 2010 r. obejmują powiaty, które na dzień 31 grudnia 2008 r. nie posiadały statusu urzędowo wolnego od enzootycznej białaczki bydła i w których w 2010 r. będzie prowadzone zwalczanie enzootycznej białaczki bydła:

- 1) powiaty województwa kujawsko-pomorskiego z wyjątkiem powiatów: aleksandrowskiego, chełmińskiego, golubsko-dobrzyńskiego, grudziądzkiego, Grudziądz, toruńskiego, Toruń, wąbrzeskiego;
- 2) wszystkie powiaty województwa lubuskiego;
- 3) powiaty województwa mazowieckiego z wyjątkiem powiatów: białobrzeskiego, garwolińskiego, grójeckiego, gostynińskiego, grodzkiego, kozienickiego, lipskiego, Płock, płockiego, pruszkowskiego, przysuskiego, Radom, radomskiego, sochaczewskiego, szydlowieckiego, warszawskiego zachodniego, zwolenńskiego, żyrardowskiego;
- 4) powiaty województwa podlaskiego z wyjątkiem powiatów: augustowskiego, bielskiego, hajnowskiego, siemiatyckiego, sokólskiego, wysokomazowieckiego, zambrowskiego;
- 5) wszystkie powiaty województwa pomorskiego;
- 6) powiaty województwa warmińsko-mazurskiego z wyjątkiem powiatów: elckiego, giżyckiego, gołdapskiego, oleckiego;
- 7) powiaty województwa wielkopolskiego z wyjątkiem powiatów: jarocińskiego, kaliskiego, Kalisz, kępińskiego, kołskiego, konińskiego, Konin, krotoszyńskiego, ostrzeszowskiego, słupeckiego, tureckiego, wrzesińskiego;
- 8) wszystkie powiaty województwa zachodniopomorskiego.

6.1. Rozwój choroby

6.1.1. Dane dotyczące stad (jedna tabela, jeden rok, jeden gatunek zwierząt)

Dane w tabelach za lata 2004-2007 zostały przedstawione zgodnie z decyzją Komisji 2004/450/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającą standardowe wymagania w odniesieniu do treści wniosków o finansowanie przez Wspólnotę programów zwalczania, monitoringu i kontroli chorób zwierzęcych (Dz. Urz. UE L 155 z 30.04.2004, str. 95, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 46, str. 193, z późn. zm.).

Rok: 2004

Stan na dzień: 31 grudnia 2004

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła

Gatunek zwierząt: bydło

Region	Ogólna liczba stad	Ogólna liczba stad objętych programem	Liczba przebadanych stad	Liczba zakazanych stad	Liczba nowych stad zakazanych	Liczba stad poddanych likwidacji	Odsetek zakazanych stad poddanych likwidacji	Wskaźniki		
								odsetek stad objętych programem	odsetek zakazanych stad	odsetek nowo zakazanych stad
1	2	3	4	5	6	7	$8 = (7/5) \times 100$	$9 = (4/3) \times 100$	$10 = (5/4) \times 100$	$11 = (6/4) \times 100$
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	882761	882761	381040	4927	brak danych	brak danych	brak danych	43,16	1,29	brak danych

Rok: 2005

Stan na dzień: 31 grudnia 2005

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła

Gatunek zwierząt: bydło

Region	Ogólna liczba stad	Ogólna liczba stad objętych programem	Liczba stad przebadanych	Liczba stad zakazanych	Liczba nowych stad zakazanych	Liczba stad poddanych likwidacji	Odsetek stad zakazanych poddanych likwidacji	Wskaźniki		
								odsetek stad objętych programem	odsetek zakazanych stad	odsetek nowo zakazanych stad
1	2	3	4	5	6	7	$8 = (7/5) \times 100$	$9 = (4/3) \times 100$	$10 = (5/4) \times 100$	$11 = (6/4) \times 100$
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	928809	928809	369701	2001	brak danych	brak danych	brak danych	39,80	0,54	brak danych

Rok: 2006 Stan na dzień: 31 grudnia 2006

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Ogólna liczba stad objętych programem	Liczba stad przebadanych	Liczba stad zakażonych	Liczba nowych stad zakażonych	Liczba stad poddanych likwidacji	Odsetek stad zakażonych poddanych likwidacji	Wskaźniki			
							odsetek stad objętych programem	odsetek zakażonych stad	odsetek nowo zakażonych stad	
1	2	3	4	5	6	7	8 = $(7/5) \times 100$	9 = $(4/3) \times 100$	10 = $(5/4) \times 100$	11 = $(6/4) \times 100$
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	909544	654572	600196	4247	1880	3357	62,47	91,69	0,71	0,31

Rok: 2007 Stan na dzień: 31 grudnia 2007

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Ogólna liczba stad objętych programem	Liczba stad przebadanych	Liczba stad zakażonych	Liczba nowych stad zakażonych	Liczba stad poddanych likwidacji	Odsetek stad zakażonych poddanych likwidacji	Wskaźniki			
							odsetek stad objętych programem	odsetek zakażonych stad	odsetek nowo zakażonych stad	
1	2	3	4	5	6	7	8 = $(7/5) \times 100$	9 = $(4/3) \times 100$	10 = $(5/4) \times 100$	11 = $(6/4) \times 100$
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*	317986	288477	232580	2660	686	435	16,37	85,88	2,48	0,53

* Wylącznie regiony Rzeczypospolitej Polskiej, w których jest prowadzone zwalczanie enzootycznej białaczki bydła.

Rok: 2008 Stan na dzień: 31 grudnia 2008

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba stad kontrolowanych	Liczba stad zakazanych	Liczba nowych stad zakazanych	Liczba stad zlikwidowanych	Odsetek stad z dodatnim wynikiem, badań, które zostały zlikwidowane	Wskaźniki			
							odsetek skontrolowania stad	odsetek z dodatnim wynikiem badań	odsetek nowych stad z wynikiem dodatnim	
1	2	3	4	5	6	7	8 = $(7/5) \times 100$	9 = $(4/3) \times 100$	10 = $(5/4) \times 100$	11 = $(6/4) \times 100$
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*	221128	200703	158326	1335	434	389	31,09	83,06	1,42	0,39

* Wyłącznie regiony Rzeczypospolitej Polskiej, w których jest prowadzone zwalczanie enzootycznej białaczki bydła.

6.1.2. Dane dotyczące zwierząt (jedna tabela, jeden rok, jeden gatunek)

Dane w tabelach za lata 2004–2007 zostały przedstawione zgodnie z decyzją Komisji 2004/450/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającą standardowe wymagania w odniesieniu do treści wniosków o finansowanie przez Wspólnotę programów zwalczania, monitoringu i kontroli chorób zwierzęcych.

Rok: 2004 Stan na dzień: 31 grudnia 2004

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Ogólna liczba zwierząt	Liczba zwierząt do zbadania w ramach programu	Liczba zwierząt przebadanych	Liczba zwierząt przebadanych indywidualnie	Liczba zwierząt zakażonych	Uboj		Wskaźniki	
						liczba zwierząt z dodatnim wynikiem badań poddanych ubojowi lub zabitych	ogólna liczba zwierząt poddanych ubojowi	odsetek zwierząt objętych programem	odsetek zwierząt z dodatnim wynikiem badań
1	2	3	4	5	6	7	8	9 = $(4/3) \times 100$	10 = $(6/4) \times 100$
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	5650399	1867864	1867864	1853395	brak danych	brak danych	brak danych	100	brak danych

Rok: 2005 Stan na dzień: 31 grudnia 2005

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Ogólna liczba zwierząt	Liczba zwierząt do zbadania w ramach programu	Liczba zwierząt przebadanych	Liczba zwierząt przebadanych indywidualnie	Liczba zwierząt zakażonych	Ubój		Wskaźniki	
						liczba zwierząt z dodatnim wynikiem badań poddanych ubojowi lub zabitych	ogólna liczba zwierząt poddanych ubojowi	odsetek objętych zwierząt	odsetek zwierząt z dodatnim wynikiem badań
1	2	3	4	5	6	7	8	$9=(4/3) \times 100$	$10=(6/4) \times 100$
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	6142251	1613575	1613575	1600234	9912	brak danych	brak danych	100	0,61

Rok: 2006 Stan na dzień: 31 grudnia 2006

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Ogólna liczba zwierząt	Liczba zwierząt do zbadania w ramach programu	Liczba zwierząt przebadanych	Liczba zwierząt przebadanych indywidualnie	Liczba zwierząt zakażonych	Ubój		Wskaźniki	
						liczba zwierząt z dodatnim wynikiem badań poddanych ubojowi lub zabitych	ogólna liczba zwierząt poddanych ubojowi	odsetek objętych zwierząt	odsetek zwierząt z dodatnim wynikiem badań
1	2	3	4	5	6	7	8	$9=(4/3) \times 100$	$10=(6/4) \times 100$
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	6065644	3195927	2705608	2705608	21972	18429	20648	84,66	0,81

Rok: 2007 Stan na dzień: 31 grudnia 2007

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Ogólna liczba zwierząt	Liczba zwierząt do zbadania w ramach programu	Liczba zwierząt przebadanych	Liczba zwierząt przebadanych indywidualnie	Liczba zwierząt zakażonych	Ubój		Wskaźniki	
						liczba zwierząt z dodatnim wynikiem badań poddanych ubojowi lub zabitych	ogólna liczba zwierząt poddanych ubojowi	odsetek objętych zwierząt	odsetek zwierząt z dodatnim wynikiem badań
1	2	3	4	5	6	7	8	$9=(4/3) \times 100$	$10=(6/4) \times 100$
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*	3410645	2020789	1748855	1748855	13526	12062	18582	87,70	1,61

* Wyłącznie regiony Rzeczypospolitej Polskiej, w których jest prowadzone zwalczanie enzootycznej białaczki bydła.

Rok: 2008 Stan na dzień: 31 grudnia 2008

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba zwierząt przebadanych w ramach programu	Łączna liczba zwierząt przebadanych	Liczba zwierząt przebadanych indywidualnie	Liczba zwierząt zakażonych	Ubój		Wskaźniki	
						liczba zwierząt z dodatnim wynikiem badań poddanych ubojowi lub zabitych	ogólna liczba zwierząt poddanych ubojowi	odsetek przebadania zwierząt	odsetek zwierząt z dodatnim wynikiem badań
1	2	3	4	5	6	7	8	$9=(4/3) \times 100$	$10=(6/4) \times 100$
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*	2868946	1629149	1365683	1365683	5244	5499	9508	88,62	0,60

* Wyłącznie regiony Rzeczypospolitej Polskiej, w których jest prowadzone zwalczanie enzootycznej białaczki bydła.

6.2. Dane rozwarstwione dotyczące nadzoru i testów laboratoryjnych

Dane w tabelach za lata 2004–2007 zostały przedstawione zgodnie z decyzją Komisji 2004/450/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającą standardowe wymagania w odniesieniu do treści wniosków o finansowanie przez Wspólnotę programów zwalczania, monitoringu i kontroli chorób zwierzęcych.

Opis zastosowanych badań serologicznych: w odniesieniu do kontroli prowadzonej w kierunku wykrywania i nadzoru nad enzoptyczną białaczką bydła, zgodnie z obowiązującymi przepisami wykorzystuje się testy laboratoryjne:

- 1) test immunoenzymatyczny (ELISA) z serwatką mleka;
- 2) test immunoenzymatyczny (ELISA) z krwią;
- 3) test immunodifuzyj w żelu agarowym (AGID).

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych oraz innych zastosowanych badań: badania diagnostyczne potwierdzające wystąpienie enzoptycznej białaczki bydła:

- 1) badanie histopatologiczne;
- 2) reakcja polimeryzacji łańcuchowej (PCR) – wykrywanie kwasu nukleinowego wirusa.

Rok: 2004

Stan na dzień: 31 grudnia 2004

Choroba: Enzoptyczna białaczka bydła

Gatunek zwierząt: bydło

Region	Testy serologiczne		Testy mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy	
	liczba zbadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badań	liczba zbadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badań	liczba zbadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badań
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	1867864	brak danych			137	53

Rok: 2005 Stan na dzień: 31 grudnia 2005

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Testy serologiczne		Testy mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy	
	liczba zbadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badań	liczba zbadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badań	liczba zbadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badań
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	1613575	9912			26	20

Rok: 2006 Stan na dzień: 31 grudnia 2006

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Testy serologiczne		Testy mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy	
	liczba zbadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badań	liczba zbadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badań	liczba zbadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badań
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	3083481	22226			33	32

Rok: 2007 Stan na dzień: 31 grudnia 2007

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Testy serologiczne		Testy mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy	
	liczba zbadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badań	liczba zbadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badań	liczba zbadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badań
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*	1900108	13668	0	0	6	2

* Regiony Rzeczypospolitej Polskiej, w których jest prowadzone zwalczanie enzootycznej białaczki bydła.

Rok: 2008

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne badania	
	liczba zbadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badań	liczba zbadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badań	liczba zbadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badań
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*	1429053	5289	0	0	2	1

* Regiony Rzeczypospolitej Polskiej, w których jest prowadzone zwalczanie enzootycznej białaczki bydła.

Rok: 2005 Stan na dzień: 31 grudnia 2005

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła Gatunek zwierząt: bydło

Status stad i zwierząt objętych programem												
Region	łączna liczba stad i zwierząt objętych programem		status nieznan		stado nie jest wolne lub nie jest urzędowo wolne		stado wolne lub urzędowo wolne zawieszono		stado wolne		stado urzędowo wolne	
					ostatni dodatni wynik badania	ostatni ujemny wynik badania	stado wolne lub urzędowo wolne zawieszono	stado wolne	stado urzędowo wolne			
	stada	zwierzęta	stada	zwierzęta	stada	zwierzęta	stada	zwierzęta	stada	zwierzęta	stada	zwierzęta
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	928809	6142251	0	0	brak danych	brak danych	5800	brak danych	858185	brak danych	12775	brak danych

Rok: 2006 Stan na dzień: 31 grudnia 2006

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła Gatunek zwierząt: bydło

Status stad i zwierząt objętych programem												
Region	łączna liczba stad i zwierząt objętych programem		status nieznan		stado nie jest wolne lub nie jest urzędowo wolne		stado wolne lub urzędowo wolne zawieszono		stado wolne		stado urzędowo wolne	
					ostatni dodatni wynik badania	ostatni ujemny wynik badania	stado wolne lub urzędowo wolne zawieszono	stado wolne	stado urzędowo wolne			
	stada	zwierzęta	stada	zwierzęta	stada	zwierzęta	stada	zwierzęta	stada	zwierzęta	stada	zwierzęta
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	600196	2705608	0	0	2855	78250	443	6057	0	0	290434	1232689

Rok: 2007 Stan na dzień: 31 grudnia 2007

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła Gatunek zwierząt: bydło

Status stad i zwierząt objętych programem														
Region	łączna liczba stad i zwierząt objętych programem		status nieznan		stado nie jest wolne lub nie jest urzędowo wolne		stado wolne lub urzędowo wolne zawieszony		stado wolne		stado urzędowo wolne			
	stada	zwierzęta	stada	zwierzęta	ostatni dodatni wynik badania	ostatni ujemny wynik badania	stada	zwierzęta	stada	zwierzęta	stada	zwierzęta		
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	232580	1748855	1	178	1661	36214	77675	457758	979	25432	0	0	152264	1229273

* Regiony Rzeczypospolitej Polskiej, w których jest prowadzone zwalczanie enzootycznej białaczki bydła.

Rok: 2008

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła Gatunek zwierząt: bydło

Status stad i zwierząt objętych programem														
Region	łączna liczba stad i zwierząt objętych programem		status nieznan		stado nie jest wolne lub nie jest urzędowo wolne		stado wolne lub urzędowo wolne zawieszony		stado wolne		stado urzędowo wolne			
	stada	zwierzęta	stada	zwierzęta	ostatni dodatni wynik badania	ostatni ujemny wynik badania	stada	zwierzęta	stada	zwierzęta	stada	zwierzęta		
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	200703	1665157	6	163	932	22062	48551	373520	724	11896	0	0	149793	1359930

* Regiony Rzeczypospolitej Polskiej, w których jest prowadzone zwalczanie enzootycznej białaczki bydła.

7. Założenia programu

7.1. Założenia związane z badaniami (oddzielna tabela na każdy rok wdrażania)

Obecnie badania w kierunku enzoptycznej białaczki bydła w Polsce przeprowadza się, badając próbki krwi metodą ELISA. Margines badań stanowi badanie pulowanych próbek mleka oraz test immunodysfuzji w żelu agarowym. Długofalowym celem jest uzyskanie znaczącej poprawy sytuacji epizootycznej w stadach bydła i przesunięcie punktu ciężkości z badań krwi na badanie mleka. Działanie takie znajdzie poparcie wśród właścicieli zwierząt oraz pozwoli na nieinwazyjne pobieranie próbek do badań.

7.1.1. Założenia w zakresie badań diagnostycznych

Choroba: Enzoptyczna białaczka bydła   Gatunek zwierząt: bydło

Region	Rodzaj badania	Populacja docelowa	Rodzaj próbki	Cel	Liczba planowanych badań
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*	ELISA	Żywe zwierzęta w stadach	Krew lub mleko	- stada posiadające status urzędowo wolnych od ebb	833539
				- stada wymagające 1 badania do uzyskania ww. statusu	73974
				- stada wymagające 2 badań do uzyskania ww. statusu	18120
				- stada zakażone	15934
OGÓLEM:					941567

* Regiony Rzeczypospolitej Polskiej, w których jest prowadzone zwalczanie enzoptycznej białaczki bydła.

7.1.2. Założenia w zakresie badania stad i zwierząt

Osiągnięcie przez stada statusu stad urzędowo wolnych od enzoptycznej białaczki bydła w takiej liczbie lub procencie, które pozwolą Głównemu Lekarzowi Weterynarii na wystąpienie do Komisji Europejskiej o uznanie tych regionów za urzędowo wolne od tej choroby.

7.1.2.1. Założenia w zakresie badania stad

Region	Łączna liczba stad	Łączna liczba stad objętych programem	Spodziewana liczba stad do zbadania	Spodziewana liczba stad z dodatnim wynikiem badań	Spodziewana liczba nowych stad z dodatnim wynikiem badań	Spodziewana liczba stad do likwidacji	Spodziewany odsetek stad z dodatnim wynikiem badań do likwidacji	Wskaźniki docelowe		
								spodziewany odsetek	odsetek stad z dodatnim wynikiem badań	odsetek nowych stad z dodatnim wynikiem badań
1	2	3	4	5	6	7	8 = $(7/5) \times 100$	9 = $(4/3) \times 100$	10 = $(5/4) \times 100$	11 = $(6/4) \times 100$
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*	201050	135674	124417	491	191	309	49,29	94,49	0,56	0,19

* Regiony Rzeczypospolitej Polskiej, w których jest prowadzone zwalczanie enzoptycznej białaczki bydła.

8. Szczegółowa analiza kosztów programu (oddzielna tabela na każdy rok realizacji) określona:

1) w zł*

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Liczba jednostek	Jednostkowy koszt w zł	Łączna kwota w zł	Wniosek o finansowanie wspólnotowe (tak/nie)
1. Badania					
1.1. Koszt badania	Badanie: ELISA	941 567	3,00	2 824 701,00	TAK
	Test:				
	Test:				
1.2. Koszt pobrania próbek		941 567	8,00	7 532 536,00	TAK
1.3. Inne koszty					
	- dojazd w celu pobrania próbek	941 567	0,80	753 253,60	TAK
	- jednorazowy przyrząd do pobrania krwi	941 567	1,20	1 129 880,40	TAK
2. Szczepienie lub leczenie					
2.1. Zakup szczepionki/leczenie					
2.2. Koszty dystrybucji					
2.3. Koszty podawania					
2.4. Koszty kontroli					
3. Ubój i zniszczenie					
3.1. Odszkodowanie za zwierzęta		1 440	2 200,00	3 168 000,00	TAK

2) w euro

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Liczba jednostek	Jednostkowy koszt w euro*	Łączna kwota w euro*	Wniosek o finansowanie wspólnotowe (tak/nie)
1. Badania					
1.1. Koszt badania	Badanie: ELISA	941 567	0,66	621 434,22	TAK
	Test:				
	Test:				
1.2. Koszt pobrania próbek		941 567	1,75	1 647 742,25	TAK
1.3. Inne koszty	- dojazd w celu pobrania próbek	941 567	0,18	169 482,06	TAK
	- jednorazowy przyrząd do pobrania krwi	941 567	0,26	244 807,42	TAK
2. Szczepienie lub leczenie					
2.1. Zakup szczepionki/leczenie					
2.2. Koszty dystrybucji					
2.3. Koszty podawania					
2.4. Koszty kontroli					
3. Ubój i zniszczenie					
3.1. Odszkodowanie za zwierzęta		1 440	482,10	694 224,00	TAK

3.2. Koszty transportu								
3.3. Koszty zniszczenia		5	115,48	577,40	TAK			
3.4. Strata w przypadku uboju								
3.5. Koszt obróbki produktów (mleko)								
4. Czyszczenie i odkażanie								
5. Wynagrodzenia (pracownicy zatrudnieni wyłącznie do realizacji programu)								
6. Materiały eksploatacyjne i sprzęt specjalny								
7. Inne koszty								
Łącznie				3 397 476,95				

* Wyliczenie kosztów według średniego kursu NBP na dzień 9 lutego 2009 r. — 1 euro = 4,5634 zł

**PROGRAM ZWALCZANIA GĄBCZASTEJ ENCEFALOPATII BYDŁA
(BOVINE SPONGIFORM ENCEPHALOPATHY – BSE)**

1. Identyfikacja programu

Państwo członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: Gąbczasta encefalopatia bydła (Bovine Spongiform Encephalopathy – BSE)

2. Opis programu

Celem realizacji programu jest wykrycie każdego przypadku gąbczastej encefalopatii bydła, zwanej dalej „BSE”, w populacji bydła w Rzeczypospolitej Polskiej. Wykrywanie jest pierwszym krokiem mającym na celu zapobieżenie przedostaniu się czynnika przenośnych gąbczastych encefalopatii (TSE) do łańcucha pokarmowego ludzi i zwierząt.

Środki zapobiegawcze oraz zwalczanie polega na usuwaniu zwierząt ze stad, w których stwierdzono przypadki BSE, poddaniu ubojowi kohorty oraz potomstwa, aktywnym nadzorze nad grupą bydła powyżej 30. miesiąca życia, przeznaczanego do uboju w celu spożycia przez ludzi, bydła padłego oraz innych grup ryzyka bydła powyżej 24. miesiąca życia, zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001 z dnia 22 maja 2001 r. ustanawiającym zasady dotyczące zapobiegania, kontroli i zwalczania niektórych przenośnych gąbczastych encefalopatii (Dz. Urz. WE L 147 z 31.05.2001, str. 1; z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 32, str. 289, z późn. zm.).

3. Opis sytuacji epidemiologicznej choroby

Regularny monitoring BSE, zgodny z wymaganiami Unii Europejskiej, rozpoczął się w listopadzie 2001 r. W pierwszych dwóch miesiącach monitoringu zbadano 30 309 sztuk bydła. Odpowiednio w 2002 r. zostało zbadanych 286 592 sztuki, w 2003 r. – 455 413, w 2004 r. – 481 116, w 2005 r. – 515 976, w 2006 r. – 594 121, w 2007 r. – 603 810, a w 2008 r. – 611 566 sztuk bydła.

Tabela 1.1

Dane z podziałem na grupy bydła objęte monitoringiem

Okres	Ubój bydła powyżej 30. mies. życia	Bydło poddane ubojowi z konieczności powyżej 24. mies. życia	Bydło poddane ubojowi sanitarnemu powyżej 24. mies. życia	Bydło padłe powyżej 24. mies. życia	Bydło podejrzane o chorobę	Ogółem
2001 XI - XII	29 882	347	0	80	0	30 309
2002 I - XII	278 709	4 709	1 183	1 944	47	286 592
2003 I - XII	428 452	9 401	2 757	14 715	88	455 413
2004 I - XII	445 198	9 259	2 134	24 449	76	481 116
2005 I - XII	472 028	10 495	648	32 552	253	515 976
2006 I - XII	540 148	10 035	382	43 328	228	594 121
2007 I - XII	546 243	9 529	61	47 883	94	603 810
2008 I - XII	556 583	8 758	19	46 184	22	611 566

Pierwszy przypadek BSE wykryto w drugim roku prowadzenia monitoringu (w 2002 r.). W tym też roku ogólna liczba wykrytych przypadków wyniosła 4. W 2003 r. wykryto dalszych 5 przypadków, w 2004 r. obserwowano dalszy wzrost tej liczby, w 2004 r. wykryto 11 przypadków BSE. W 2005 r. wykryto ogółem 20 przypadków BSE, co stanowi największą roczną liczbę przypadków w Polsce. W 2006 r. wykryto ogółem 10 przypadków, w 2007 r. wykryto 9 przypadków, a w 2008 r. wykryto 5 przypadków.

Tabela 1.2

Zestawienie występowania przypadków BSE z podziałem na lata oraz województwa

	02	04	06	08	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32
	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
2002																
styczeń																
luty																
marzec																
kwiecień																
maj						1										
czerwiec																
lipiec																
sierpień			1													
wrzesień								1								
październik			1													
listopad																
grudzień																
Suma: 4	0	0	2	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
2003																
styczeń																
luty														1		
marzec																
kwiecień																
maj																
czerwiec																
lipiec																
sierpień						1	1									
wrzesień		1														
październik																
listopad							1									
grudzień																
Suma: 5	0	1	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0

2004

styczeń				1						1							
luty																	
marzec			1													1	
kwiecień																	1
maj															1		
czerwiec					1												
lipiec																	
sierpień					1				1								
wrzesień																	
październik																	
listopad						1										1	
grudzień																	
Suma: 11	0	0	1	1	2	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1	2	1

2005

styczeń						1											
luty							1									1	
marzec	2				2		1		1							1	
kwiecień	1									1							
maj										1							
czerwiec																1	
lipiec																1	
sierpień																	
wrzesień							1										
październik																	
listopad							1			1							
grudzień										1						1	
Suma: 20	3	0	0	0	2	1	4	0	1	4	0	0	0	0	0	5	0

2006

styczeń											1						
luty			1													1	
marzec													1	1			
kwiecień					1						1						
maj																1	
czerwiec		1															
lipiec																	
sierpień								1									
wrzesień																	
październik																	
listopad																	
grudzień																	
Suma:10	0	1	1	0	1	0	1	0	0	0	2	0	0	1	1	2	0

2007

styczeń																	
luty																	
marzec																	
kwiecień							1	1									
maj															1		
czerwiec					1	1	1										
lipiec															1		
sierpień								1									
wrzesień																	
październik																	
listopad																	
grudzień										1							
suma: 9	0	0	0	0	1	1	3	1	1	0	0	0	0	0	2	0	0

2008

styczeń																		1
luty																		
marzec																		
kwiecień			1															
maj																		
czerwiec			1															
lipiec																		
sierpień																		
wrzesień													1					
październik																		
listopad																		
grudzień																		1
Suma: 5	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2		0

2002–2008

suma / woj.:	3	2	6	1	6	5	10	2	3	7	0	0	2	5	11	1
Suma: 64																

Największą liczbę przypadków wykryto w ramach aktywnego nadzoru w grupie zdrowego bydła kierowane do normalnego uboju. W ramach nadzoru pasywnego wykryto zaledwie kilka przypadków BSE.

Tabela 1.3
Poszczególne grupy bydła, w których stwierdzono przypadki BSE

Rok	Liczba przypadków BSE	Poddane ubojowi jako zdrowe	Poddane ubojowi z konieczności	Z objawami klinicznymi	Padłe	Kohorta
2002	4	3	0	1	0	0
2003	5	4	0	1	0	0
2004	11	8	2	0	1	0
2005	20	16	0	1	2	1
2006	10	7	0	0	3	0
2007	9	6	1	0	2	0
2008	5	4	1	0	0	0
Suma	64	48	4	3	8	1

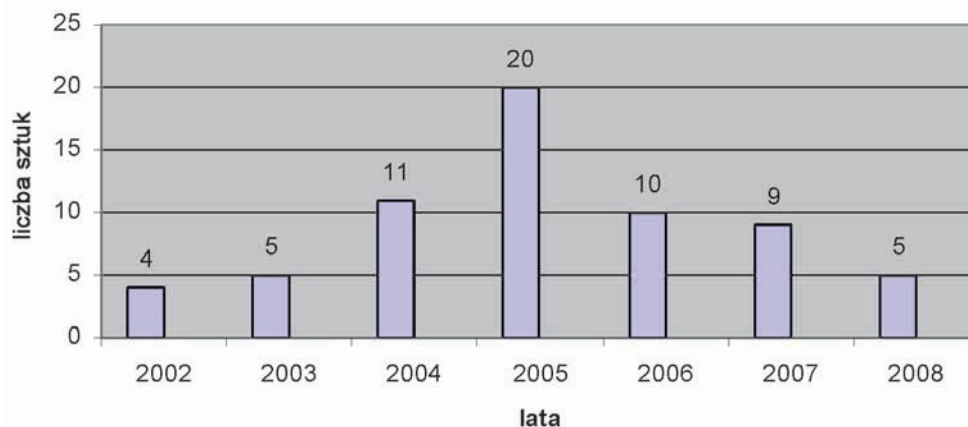
Wszystkie sztuki bydła, u których wykryto BSE, były urodzone w Polsce. Dochodzenia epizootyczne prowadzone w celu wyjaśnienia dróg zakażeń wskazywały, że tylko w kilku nielicznych przypadkach potwierdzono, iż najbardziej prawdopodobną drogą było zakażenie przez spożycie paszy zawierającej białko pochodzące od ssaków lub preparatów mlekozastępczych zawierających tłuszcz zwierzęcy.

W ostatnich 4 latach sytuacja w zakresie BSE stale podlegała zmianom, przy utrzymującej się przez pewien okres (2002–2005) tendencji wzrostowej. Wprowadzenie programu monitoringu zgodnego z wytycznymi Unii Europejskiej pozwoliło na wykrycie zwierząt zakażonych. Od 2002 r. liczba tych przypadków systematycznie rosła i przedstawiała się następująco w latach:

- 1) od 2002 do 2003 r. wzrost wynosił 25 %;
- 2) od 2003 do 2004 r. wzrost wynosił 120 %;
- 3) od 2004 do 2005 r. wzrost wynosił 82 %.

W 2006 r. zaznaczyła się pierwsza tendencja spadkowa, liczba zakażeń osiągnęła poziom niższy niż w 2004 r.

Wykres 2.1
Liczba przypadków BSE w latach 2002–2008

Biorąc pod uwagę wiek krów, u których stwierdzono BSE, można zauważyć, że najwyższą liczbę przypadków zaobserwowano u bydła urodzonego od 1994 r. do 2000 r. Najwyższy odsetek zakażeń dotyczy zwierząt urodzonych w 1996 r. i 1997 r. Najliczniej zakażoną grupę stanowi bydło od 5. do 9. roku życia.

Tabela 1.4
Liczba przypadków BSE w odniesieniu do roku urodzenia bydła

Rok urodzenia	Przypadki
1990	1
1991	0
1992	3
1993	2
1994	4
1995	6
1996	11
1997	8
1998	5
1999	8
2000	7
2001	4
2002	0
2003	3
2004	1
2005	1
SUMA:	64

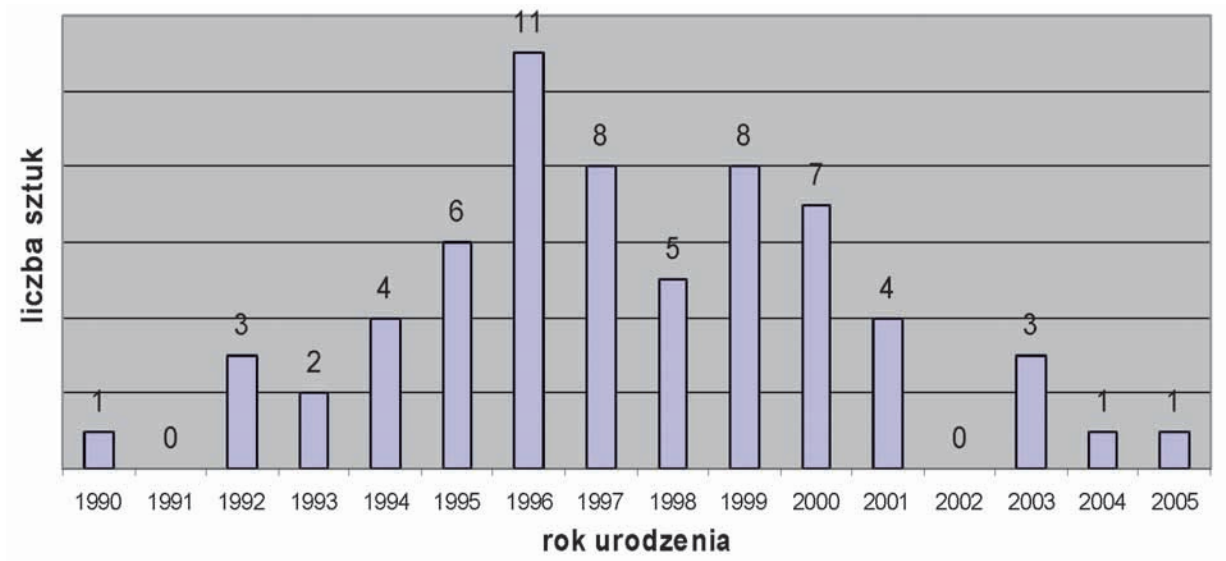
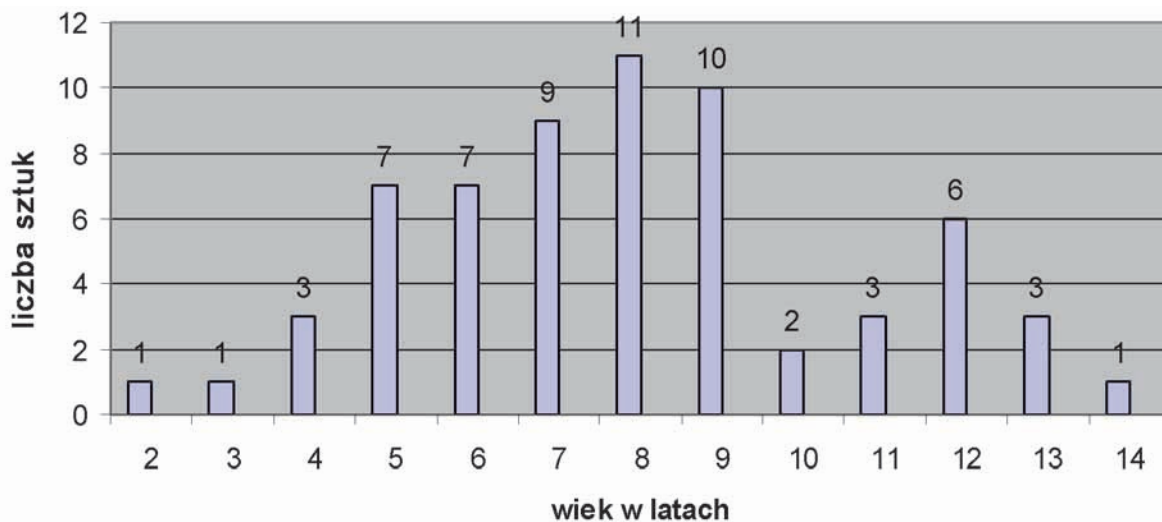

Tabela 1.5
Liczba przypadków BSE w odniesieniu do wieku bydła

Wiek	Przypadki
2	1
3	1
4	3
5	7
6	7
7	9
8	11
9	10
10	2
11	3
12	6
13	3
14	1
SUMA	64

4. Środki przewidziane w programie

4.1. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację w województwach, na których obszarze będzie realizowany program

Za realizację programu będą odpowiedzialne organy Inspekcji Weterynaryjnej szczebla powiatowego i wojewódzkiego.

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.) organ szczebla centralnego — Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt.

Ponadto, w przypadku programu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, Główny Lekarz Weterynarii informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji, zgodnie z przepisami obowiązującymi w Unii Europejskiej.

4.2. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których obszarze będzie realizowany program

Program monitorowania i zwalczania BSE będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Na terytorium tym funkcjonuje 16 organów Inspekcji Weterynaryjnej szczebla wojewódzkiego (wojewódzcy lekarze weterynarii) oraz 305 organów Inspekcji Weterynaryjnej szczebla powiatowego (powiatowi lekarze weterynarii). Wojewódzki lekarz weterynarii kieruje działaniem Inspekcji Weterynaryjnej na obszarze województwa.

Rys. 4.2.1
Rzeczpospolita Polska — podział na województwa

4.3. Regulacje prawne dotyczące rejestracji gospodarstw

Gospodarstwa w Rzeczypospolitej Polskiej są rejestrowane w Centralnej Bazie Danych Systemu Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt (IRZ) prowadzonej przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Ponadto podjęcie działalności w zakresie utrzymywania zwierząt gospodarskich, w celu umieszczenia na rynku tych zwierząt lub produktów pochodzących z tych zwierząt lub od tych zwierząt, wymaga zgłoszenia właściwemu miejscowo organowi Inspekcji Weterynaryjnej szczebla powiatowego. Kwestię tę regulują następujące akty prawne:

- 1) ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2004 r. Nr 10, poz. 76, z późn. zm.);

- 2) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 3) ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 204, poz. 1281, z późn. zm.).

Wymienione akty prawne określają zasady dotyczące identyfikacji i rejestracji zwierząt, gospodarstw oraz osób zajmujących się utrzymywaniem zwierząt gospodarskich.

4.4. Regulacje prawne dotyczące systemu identyfikacji i rejestracji zwierząt

Identyfikacja i rejestracja bydła są prowadzone zgodnie z następującymi przepisami:

- 1) ustawą z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt;
- 2) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 494/98 z dnia 27 lutego 1998 r. ustanawiającym szczegółowe przepisy wykonawcze do rozporządzenia Rady (WE) nr 820/97 w odniesieniu do stosowania minimalnych sankcji administracyjnych w ramach systemu identyfikacji i rejestracji bydła (Dz. Urz. WE L 60 z 28.02.1998, str. 78, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 46, str. 12, z późn. zm.);
- 3) rozporządzeniem (WE) nr 1760/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 lipca 2000 r. ustanawiającym system identyfikacji i rejestracji bydła i dotyczącym etykietowania wołowiny i produktów z wołowiny oraz uchylającym rozporządzenie Rady (WE) nr 820/97 (Dz. Urz. WE L 204 z 11.08.2000, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 30, str. 248, z późn. zm.);
- 4) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 911/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia (WE) nr 1760/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady w zakresie kolczyków, paszportów i rejestrów w gospodarstwach (Dz. Urz. UE L 163 z 30.04.2004, str. 65, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 46, str. 242, z późn. zm.).

W Rzeczypospolitej Polskiej bydło podlega obowiązkowi oznakowania za pomocą pary kolczyków oraz podlega rejestracji w Centralnej Bazie Danych Systemu IRZ. Każdy kolczyk zawiera indywidualny numer rejestracyjny zwierzęcia oraz zakodowane inne dodatkowe informacje. Posiadacz bydła ma obowiązek zakolczykować nowo narodzone cielę niezwłocznie po urodzeniu i przesłać zgłoszenie o urodzeniu do Centralnej Bazy Danych Systemu IRZ. Na wykonanie tych czynności posiadacz ma 7 dni od dnia urodzenia cielęcia.

Wszystkie sztuki bydła są zaopatrzone w paszporty, które towarzyszą zwierzętom od urodzenia do śmierci. Wszystkie zdarzenia, w tym przemieszczenie z gospodarstwa do gospodarstwa, rzeźni, zakładu przetwórczego, padnięcia, są zgłaszane do Centralnej Bazy Danych Systemu IRZ.

Gospodarstwa są zarejestrowane w Centralnej Bazie Danych Systemu IRZ i każde z nich posiada indywidualny numer siedziby stada. W każdym gospodarstwie posiadacz bydła prowadzi rejestr stada. Wszystkie sztuki bydła znajdujące się w gospodarstwie muszą być wpisane do tego rejestru. Rejestr zawiera następujące informacje: datę urodzenia, zakupów, sprzedaży, padnięcia bydła.

Wszystkie wymienione środki są ustanowione zgodnie z zasadami obowiązującymi w Unii Europejskiej, nie tylko ze względu na identyfikację i rejestrację zwierząt, ale także ze względu na ochronę zdrowia zwierząt. Istniejący system, w przypadku wystąpienia choroby zakaźnej, może zostać użyty do śledzenia przemieszczeń zwierząt.

4.5. Regulacje prawne dotyczące obowiązku powiadomienia o BSE

W Rzeczypospolitej Polskiej BSE jest chorobą podlegającą obowiązkowi zgłaszania. Obowiązek ten wynika bezpośrednio z następujących przepisów:

- 1) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001 z dnia 22 maja 2001 r. ustanawiającego zasady dotyczące zapobiegania, kontroli i zwalczania niektórych przenośnych gąbczastych encefalopatii;
- 2) ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Nie naruszając prawa wspólnotowego, w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt określono obowiązek zgłaszania podejrzenia wystąpienia chorób zakaźnych zwierząt, w tym BSE.

Nie przewiduje się kar za zgłoszenie, w wyniku którego nie zostanie potwierdzona choroba. Nie przewiduje się również zwrotu kosztów przez osobę zgłaszającą podejrzenie, jeżeli podejrzenie to nie potwierdzi się.

4.6. Regulacje prawne stanowiące podstawę wypłaty odszkodowań dla posiadaczy zwierząt zabitych w związku z kontrolą i zwalczaniem BSE

Obecnie obowiązujące akty prawne stanowiące podstawę do uzyskania odszkodowania za zabite bydło to:

- 1) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001 z dnia 22 maja 2001 r. ustanawiające zasady dotyczące zapobiegania, kontroli i zwalczania niektórych przenośnych gąbczastych encefalopatii;
- 2) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

4.7. Regulacje prawne stanowiące podstawę do przeprowadzenia badań kontrolnych

Monitorowanie BSE odbywa się zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady nr 999/2001 z dnia 22 maja 2001 r. ustanawiającym zasady dotyczące zapobiegania, kontroli i zwalczania niektórych przenośnych gąbczastych encefalopatii, zwanym dalej „rozporządzeniem nr 999/2001”, a w szczególności z art. 6 oraz z rozdziałem A załącznika III do rozporządzenia nr 999/2001, oraz zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt (Dz. U. Nr 282, poz. 2813, z późn. zm.).

4.7.1. Regulacje prawne dotyczące kontroli występowania choroby, przeprowadzanych testów

Tabela 1

Szacunkowa liczba badań, które należy wykonać w ramach realizacji programu monitoringu bydła

	Szacunkowa liczba badań
Zwierzęta określone w rozdziale A w części I w pkt 2.1, pkt 3 i 4 załącznika III do rozporządzenia nr 999/2001	58 000
Zwierzęta określone w rozdziale A w części I w pkt 2.2 załącznika III do rozporządzenia nr 999/2001	560 000
Inne: zwierzęta podejrzane o BSE	60
Suma badań:	618 060

4.8. Regulacje prawne stanowiące podstawę do zwalczania BSE

4.8.1. Środki podejmowane w przypadku stwierdzenia BSE

Działania lekarzy weterynarii związane z wystąpieniem przypadku BSE w Polsce regulują następujące przepisy:

- 1) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001 z dnia 22 maja 2001 r. ustanawiającego zasady dotyczące zapobiegania, kontroli i zwalczania niektórych przenośnych gąbczastych encefalopatii;
- 2) ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

W przypadku otrzymania dodatniego wyniku badania w kierunku BSE, w zależności od sytuacji, są podejmowane w szczególności następujące środki:

- 1) wszystkie części tuszy zakażonego zwierzęcia są całkowicie niszczone;
- 2) wszystkie części tuszy zwierząt sąsiadujących z zakażoną tuszą na linii ubojowej (co najmniej jedna przed i dwie po) są całkowicie niszczone;
- 3) jest prowadzone dochodzenie epizootyczne.

Dochodzenie epizootyczne ma na celu:

- 1) ustalenie źródła zakażenia BSE;
- 2) określenie liczby i zidentyfikowanie wszystkich sztuk przeżuwaczy w gospodarstwie pochodzenia zwierzęcia zakażonego BSE;
- 3) ustalenie historii krów i miejsca pobytu potomstwa chorej krowy;
- 4) ustalenie kohorty dla tego przypadku;
- 5) ustalenie możliwej drogi przeniesienia choroby;
- 6) ustalenie możliwej przyczyny choroby;
- 7) ustalenie innych zwierząt, zarówno przebywających w gospodarstwie, w którym stwierdzono chorobę, jak i przebywających w innych gospodarstwach, które mogły mieć kontakt z tym samym źródłem zakażenia BSE co zakażona krowa;
- 8) ustalenie przemieszczenia potencjalnie zakażonej paszy lub innych czynników mogących być przyczyną zakażenia w tym lub innym gospodarstwie.

Wszystkie zwierzęta i produkty, które zostały w trakcie dochodzenia uznane za potencjalne źródło zakażenia BSE, niszczy się.

Szczegółowo postępowanie organów Inspekcji Weterynaryjnej w tych przypadkach reguluje Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii nr GIWz.VI.401/BSE — 60/05 z dnia 31 sierpnia 2005 r. w sprawie postępowania przy zgłaszaniu i zwalczaniu gąbczastej encefalopatii bydła — BSE.

4.8.2. Zwalczanie ogniska BSE

Przewidywana liczba zwierząt, które będą zabite w ramach zwalczania ogniska BSE, zgodnie z załącznikiem VII rozdział A pkt 2.1 do rozporządzenia nr 999/2001, wynosi 30 sztuk.

5. Koszty

5.1. Analiza kosztów

Ogólne oszacowanie kosztów programu monitoringu BSE na 2010 r. przewiduje wielkość wydatków na poziomie 12 361 200 zł, co przy przeliczeniu 1 zł = 4,5634 euro (według średniego kursu NBP na dzień 9 lutego 2009 r.) stanowi równowartość 2 708 769,70 euro. Do tego należy dodać koszt odszkodowań za bydło, przyznawanych na podstawie załącznika VII pkt 2 lit. a do rozporządzenia nr 999/2001, który szacunkowo wyniesie 105 000 zł, co stanowi równowartość 23 009,15 euro.

W okresie przygotowania kalkulacji koszt jednego testu wynosił około 20 zł, co stanowiło równowartość 4,38 euro.

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidzianych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2010.

5.2. Szczegółowa analiza kosztów programu

	Przeznaczenie kosztów	Szczegóły	Liczba jednostek	Koszt jednostkowy w zł	Ogółem kwota w zł	Wniosek o finansowanie wspólnotowe (tak/nie)
1.	Badania w kierunku BSE ⁽¹⁾					
1.1.	Szybkie badania	Test: ⁽³⁾	618 060	20,00	12 361 200,00	TAK
2.	Obowiązkowy ubój zwierząt					
2.1.	Odszkodowanie za bydło, które ma być zabite lub poddane ubojowi zgodnie z wymogami określonymi w rozdziale A w pkt 2.1 załącznika VII do rozporządzenia nr 999/2001 ⁽²⁾		30	3 500,00	105 000,00	TAK
				Ogółem w zł:	12 466 200,00	

⁽¹⁾ Określone w ust. 4.7.

⁽²⁾ Określone w ust. 4.1.

⁽³⁾ Dowolny spośród szybkich testów wymienionych w załączniku X do rozporządzenia nr 999/2001 w odniesieniu do bydła.

PROGRAM ZWALCZANIA WŚCIEKLIZNY (RABIES)

1. Identyfikacja programu

Państwo członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: Wścieklizna (Rabies)

2. Dane historyczne dotyczące sytuacji epizootycznej w zakresie wścieklizny

W okresie międzywojennym i w pierwszych latach po II wojnie światowej głównym nosicielem wścieklizny na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej były psy. Wprowadzenie w 1949 r. obowiązkowego szczepienia psów przeciwko wściekliznie pozwoliło na opanowanie problemu występowania tej choroby. Liczba przypadków wścieklizny wśród zwierząt obniżyła się z ponad 3 600 w 1946 r. do 73 przypadków w 1956 r. Problem wścieklizny ponownie się pojawił, kiedy zaczęto rejestrować coraz więcej przypadków tej choroby w środowisku zwierząt wolno żyjących. W latach 1946—1956 zgłaszano rocznie od 1 do 6 przypadków wścieklizny wśród zwierząt dzikich. W 1956 r. i 1957 r. nie zanotowano żadnego przypadku wścieklizny u zwierząt dzikich. W latach następnych zauważalny był wzrost zachorowań wśród zwierząt dzikich, a w szczególności u lisów. Pod koniec lat siedemdziesiątych zachorowania u zwierząt dzikich przekraczały liczbę zachorowań u zwierząt domowych.

W 1990 r. w Rzeczypospolitej Polskiej stwierdzono 2 045 przypadków wścieklizny, w tym 1 668 przypadków wśród zwierząt dzikich (1 374 przypadki u lisów). Najwięcej przypadków wścieklizny zanotowano w ówczesnych województwach: poznańskim (157), opolskim (139), koszalińskim (133), szczecińskim (130), bydgoskim (123), słupskim (103). Nie notowano ich w białkopodlaskim, a pojedyncze przypadki odnotowano w lubelskim, łomżyńskim, łódzkim, przemyskim.

W 1991 r. stwierdzono 2 287 przypadków wścieklizny, w tym 1 864 u zwierząt dzikich, z czego 1 513 przypadków u lisów. Wścieklizny nie odnotowano w ówczesnym województwie lubelskim, a pojedyncze przypadki wystąpiły w przemyskim, łódzkim, łomżyńskim, krośnieńskim.

W 1992 r. stwierdzono 3 084 przypadki wścieklizny, w tym u zwierząt dzikich 2 549, z czego 2 079 u lisów.

Z uwagi na rozprzestrzenianie się wścieklizny w 1993 r. rozpoczęto akcję doustnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie.

W 1993 r. stwierdzono 2 648 przypadków wścieklizny u zwierząt, w tym 2 166 u zwierząt dzikich, z czego 1 803 u lisów.

W 1994 r. stwierdzono 2 238 przypadków wścieklizny u zwierząt, w tym u zwierząt dzikich 1 788, z czego 1 506 u lisów.

W 1995 r. stwierdzono 1 973 przypadki u zwierząt, w tym 1 528 u zwierząt dzikich, z czego 1 280 u lisów.

W 1996 r. stwierdzono 2 527 przypadków u zwierząt, w tym 2 064 u zwierząt dzikich, z czego 1 779 u lisów.

W 1997 r. stwierdzono 1 494 przypadki u zwierząt, w tym 1 239 u zwierząt dzikich, z czego 1 091 u lisów.

Efektom nieustającego przeprowadzania szczepień w zachodniej części terytorium Rzeczypospolitej Polskiej był spadek ilości przypadków wścieklizny, a zwłaszcza bardziej zadowalający fakt braku jej występowania od dłuższego czasu na obszarach województw: zachodniopomorskiego, lubuskiego i dolnośląskiego.

W 1998 r. stwierdzono 1 329 przypadków u zwierząt, w tym 1 120 u zwierząt dzikich, z czego 927 u lisów.

W 1999 r. stwierdzono 1 148 przypadków u zwierząt, w tym 721 u lisów.

W 2000 r. stwierdzono 2 224 przypadki u zwierząt, w tym u lisów 1 583, a w 2001 r. stwierdzono 2 964 przypadki u zwierząt, w tym u lisów 2 224.

W trakcie przeprowadzanych akcji szczepień zaobserwowano „przemieszczanie się” wścieklizny do wschodniej części terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, czyli na obszary nieobjęte do tej pory szczepieniami oraz występowanie pojedynczych przypadków wścieklizny na terenach przygranicznych z Republiką Czeską.

W 2002 r. liczba przypadków wścieklizny u zwierząt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wyniosła 1 119, z czego 1 038 przypadków zanotowano u zwierząt dzikich, w tym 884 u lisów. W 2002 r. największą liczbę przypadków wścieklizny zanotowano w województwie wielkopolskim — 339 przypadków, jednak, jak wykazują dane za lata 2003—2008, liczba przypadków wścieklizny na terytorium państwa uległa znacznemu zmniejszeniu (załączniki nr 1—6 do programu).

Obecnie przypadki wścieklizny u zwierząt występują najczęściej na terenach położonych wzdłuż północno-wschodniej i wschodniej granicy Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie zauważono przechodzenie zwierząt zakaźnych wścieklizną z terenów Ukrainy oraz z terenów Federacji Rosyjskiej (Obwód Kaliningradzki).

Na przełomie 1991 r. i 1992 r. opracowano założenia do programu zwalczania wścieklizny w Rzeczypospolitej Polskiej.

W pierwszym etapie realizacji programu zwalczania wścieklizny wykładanie szczepionki przeciwko wściekliznie miało objąć teren położony w pasie przygranicznym z Republiką Federalną Niemiec (Szczecin, Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra, Jelenia Góra, Wałbrzych, Legnica, Opole, Wrocław, Poznań, Piła, Leszno, Koszalin), gdzie wścieklizna u lisów wystąpiła endemicznie i stwierdzano najczęściej przypadki tej choroby. Zaproponowano wykładanie szczepionki dwa razy w roku — wiosną i jesienią — po 16 dawek (przynęt) na km². Wykładanie szczepionki miało być przeprowadzane ręcznie. Stopniowo akcja miała być rozszerzana o kolejne województwa w kierunku wschodnim. Wraz z wykładaniem szczepionki miała być prowadzona kontrola szczepień określająca wskaźnik przyjęcia szczepionki przez lisy oraz wskaźnik nabytej odporności.

Jednak w 1992 r. zmieniono sposób rozrzucania szczepionki z ręcznego na wyrzucanie z samolotów, a liczbę województw objętych szczepieniem zmieniono z 12 do 6. Odstąpiono od rozrzucania szczepionki w ówczesnych województwach: opolskim, wrocławskim, leszczyńskim, pilskim, poznańskim, koszalińskim. Ostatecznie w Polsce rozpoczęto program szczepień lisów przeciwko wściekliznie w 1993 r.

W 1994 r. obszar szczepień został powiększony o 6 ówczesnych województw: koszalińskie, słupskie, pilskie, katowickie, bielskie, skierniewickie.

W 1995 r. obszar szczepień został powiększony o kolejne 10 ówczesnych województw: gdańskie, bydgoskie, konińskie, leszczyńskie, poznańskie, kaliskie, wrocławskie, opolskie, częstochowskie, warszawskie.

W 1996 r. obszar szczepień został powiększony o dalsze 4 ówczesne województwa: krośnieńskie, nowosądeckie, elbląskie, piotrkowskie.

W 1997 r. obszar szczepień został powiększony o województwo krakowskie.

W 1998 r. obszar szczepień został powiększony o kolejnych 5 województw: tarnowskie, sieradzkie, radomskie, łódzkie, lubelskie — 1 gmina.

W 1999 r. zmieniony został podział administracyjny państwa z 49 województw na 16 województw i wówczas szczepieniami objęto całkowicie województwa: dolnośląskie, lubuskie, zachodniopomorskie, wielkopolskie, śląskie, pomorskie, opolskie, małopolskie, natomiast częściowo województwa: kujawsko-pomorskie, lubelskie, łódzkie, warmińsko-mazurskie, mazowieckie, podkarpackie. Natomiast w województwie podlaskim i świętokrzyskim nie prowadzono szczepień.

W 2000 r. obszar szczepień nie uległ zmianie. W wyniku gwałtownego wzrostu zachorowań zwierząt na wściekliznę na terenach, gdzie nie prowadzono szczepień lisów przeciwko wściekliznie, oraz na granicy „obszaru szczepionego” z „obszarem nieszczepionym” w 2001 r. wprowadzono zweryfikowany program szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie, w którym zrezygnowano w akcji wiosennej ze szczepień w zachodniej części terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie od dłuższego czasu nie odnotowywano przypadków wścieklizny u zwierząt. Obszar objęty szczepieniami to:

- 1) w województwie zachodniopomorskim powiat wałecki;
- 2) w województwie dolnośląskim powiaty: dzierzoniowski, ząbkowicki i kłodzki;
- 3) w województwie mazowieckim powiaty: warszawski zachodni, gostyński, sochaczewski, żyrardowski, grodziski, przyski, piaseczyński, grójecki, białobrzegi, przyski, radomski, szydlowiecki, zwoleniński, lipski, kozienicki, sierpecki, płoński, nowodworski, ciechanowski, mławski, żuromiński, przasnyski, ostrołęcki, makowski, legionowski i pultuski;
- 4) w województwie lubelskim gmina Janowiec i część gminy Puławy;
- 5) w województwie podkarpackim powiaty: bieszczadzki, brzozowski, dębicki, jasielski, kolbuszowski, krośnieński, łańcucki, mielecki, ropczycki, rzeszowski, sanocki, strzyżowski i tarnobrzeski w całości oraz powiat jarosławski, leżajski, nizański, przemyski, przeworski i stalowowolski w części na południe od linii rzeki San;
- 6) województwo warmińsko-mazurskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie, małopolskie, opolskie, śląskie, łódzkie, świętokrzyskie;
- 7) województwo pomorskie, z wyjątkiem powiatów: słupskiego, lęborskiego i bytowskiego.

Natomiast w akcji jesiennej 2001 r. szczepieniami objęto większość terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, poza województwem podlaskim, częścią województw lubelskiego i podkarpackiego.

Od 2002 r. akcja szczepień obejmuje całe terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Tabela 1
Wyniki badań monitoringowych akcji szczepień

Akcje szczepień	Obecność TC (%)	RFFIT (%)	Różnicowanie szczepów wirusa
jesień 1998 r.	67,7	68,0	0
wiosna 1999 r.	64,3	66,7	0
jesień 1999 r.	64,4	82,9	0
wiosna 2000 r.	55,3	75,3	0
jesień 2000 r.	64,4	81,7	0
wiosna i jesień 2001 r.	52,4	62,1	0
wiosna i jesień 2002 r.	66,7	72,9	0
wiosna i jesień 2003 r.	78,4	92,6	0
wiosna i jesień 2004 r.	82,5	94,0	0
wiosna i jesień 2005 r.	85,56	83,6	0
wiosna i jesień 2006 r.	87,17	82,12	43
wiosna i jesień 2007 r.	83,17	80,21	42
wiosna i jesień 2008 r.*	81,16	80,12	19

* na podstawie wstępnych wyników badań.

3. Opis programu

Zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.) wścieklizna należy do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zgłaszania i zwalczania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik nr 2 do ustawy).

Lisy wolno żyjące na obszarach określonych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, zgodnie z art. 56 ww. ustawy, podlegają obowiązkowemu szczepieniu ochronnemu przeciwko wściekliznie.

Na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczególnych warunków i sposobu przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie (Dz. U. Nr 142, poz. 1509) szczepienia ochronne lisów wolno żyjących przeprowadza wojewódzki lekarz weterynarii. Zgodnie z tym rozporządzeniem szczepionka jest rozrzucana z samolotu lub wykładana ręcznie dwa razy w roku kalendarzowym na obszarach lasów oraz we wszystkich miejscach bytowania lisów wolno żyjących. Szczepionka może być podana raz w roku, jeżeli na terenie województwa i na terenach województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono przypadków wystąpienia wścieklizny w okresie dwóch kolejnych lat. Natomiast szczepień ochronnych nie przeprowadza się, jeżeli na obszarze województwa i na obszarach województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono wścieklizny w okresie trzech kolejnych lat.

Liczba dawek szczepionki zależy od stopnia zalesienia i ukształtowania terenu, populacji zwierząt dzikich oraz przyjętego sposobu podania szczepionki, ale nie powinna być mniejsza niż 20 dawek na 1 km² terenu.

Badania monitoringowe, wykonywane w celu określenia efektywności doustnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie, przeprowadza się na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt (Dz. U. Nr 282, poz. 2813, z późn. zm.). Zgodnie z tym rozporządzeniem w celu kontroli wścieklizny pobiera się do badań tkankę mózgową, surowicę i zuchwę od 8 lisów odstrzelonych na każdym 100 km² obszaru, na którym lisy wolno żyjące zostały objęte szczepieniem ochronnym przeciwko wściekliznie. Natomiast, w celu izolacji i określenia szczepu wirusa wścieklizny, do badań przesyła się tkankę mózgową lisów wolno żyjących, u których w badaniu laboratoryjnym potwierdzono wściekliznę.

4. Środki przewidziane w programie

4.1. Skrócony opis środków przewidzianych w programie

Rok: 2010

× kontrola	× zwalczanie
× badania	× badania
× szczepienia	
× monitorowanie	

4.2. Organizacja i nadzór nad realizacją programu

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, a w przypadku programu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji zgodnie z przepisami Unii Europejskiej.

Organem odpowiedzialnym za nadzór i koordynację działań zapewniających realizację programu monitoringu i zwalczania wścieklizny jest na poziomie krajowym Główny Lekarz Weterynarii.

Odpowiedzialność terenowych organów Inspekcji Weterynaryjnej za realizację programów została określona w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.) oraz w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757) wyznaczyło, jako krajowe laboratorium referencyjne dla wścieklizny, Zakład Wirusologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego — Państwowego Instytutu Badawczego (PIW-PIB) w Puławach.

Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie szczepienia ochronne lisów wolno żyjących przeprowadzają wojewódzcy lekarze weterynarii. Rutynowa diagnostyka wścieklizny jest przeprowadzana przez 16 zakładów higieny weterynaryjnej (ZHW): we Wrocławiu, w Bydgoszczy, Lublinie, Gorzowie Wielkopolskim, Łodzi, Krakowie, Warszawie, Opolu, Krośnie, Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Olsztynie, Poznaniu, Szczecinie oraz w krajowym laboratorium referencyjnym PIW-PIB w Puławach, przy użyciu następujących rodzajów badań:

- 1) immunofluorescencji odcisków mózgowych z monowalentnym koniugatem antynukleokapsydowym;
- 2) izolacji wirusa na myszach;
- 3) izolacji wirusa na kulturach komórkowych neuroblastomy;
- 4) genotypizacji izolatów wirusa wścieklizny (tylko w krajowym laboratorium referencyjnym);
- 5) serologicznych — test seroneutralizacji (RFFIT).

Natomiast badania monitoringowe w celu sprawdzenia skuteczności szczepienia lisów wolno żyjących wykonują 3 ZHW (w Bydgoszczy, Ostrołęce i Opolu), przy zastosowaniu:

- 1) immunofluorescencji odcisków mózgowych — badanie w kierunku wścieklizny;
- 2) szlifów kostnych żuchwy — badania na obecność markera (TC);
- 3) testu seroneutralizacji (RFFIT) — określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep z sera lub płyn z klatki piersiowej);
- 4) zbierania i analizowania danych epidemiologicznych na temat zdiagnozowanych przypadków wścieklizny na obszarze objętym szczepieniem.

4.3. Opis regionów administracyjnych, w których będzie realizowany program

Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Województwo	Całkowita powierzchnia województwa – km ²	Powierzchnia objęta doustnym szczepieniem lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie – km ²
dolnośląskie	19 948,00	15 958,00
kujawsko-pomorskie	17 970,00	16 533,40
lubelskie	25 115,00	22 604,00
lubuskie	13 988,00	13 054,00
łódzkie	18 219,00	16 970,00
małopolskie	15 152,00	15 145,00
mazowieckie	35 579,00	32 717,00
opolskie	9 412,00	8 000,00
podkarpackie	17 926,00	16 133,00
podlaskie	20 180,00	18 162,00
pomorskie	18 293,00	18 293,00
śląskie	12 294,00	10 130,50
świętokrzyskie	11 672,00	10 500,00
warmińsko-mazurskie	24 203,00	21 483,00
wielkopolskie	29 825,60	25 359,00
zachodniopomorskie	22 901,48	20 000,00
Razem	312 678,08	281 041,90

4.4. Opis środków przewidzianych w programie

4.4.1. Powiadomienie o chorobie

Zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (załącznik nr 2 do tej ustawy) wścieklizna należy do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zgłaszania i zwalczania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie z art. 42 tej ustawy w przypadku podejrzenia wystąpienia choroby obowiązek niezwłocznego zawiadomienia organu Inspekcji Weterynaryjnej albo najbliższego podmiotu świadczącego usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej, albo wójta (burmistrza, prezydenta miasta) dotyczy wszystkich osób mających kontakt ze zwierzętami w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych lub zawodowych. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) niezwłocznie informuje organ Inspekcji Weterynaryjnej o otrzymaniu ww. zawiadomienia. Podmiot świadczący usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej niezwłocznie informuje organ Inspekcji Weterynaryjnej, jeżeli na podstawie otrzymanego zawiadomienia podejrzewa wystąpienie choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania.

4.4.2. Zwierzęta i populacja zwierząt objęte programem

Programem jest objęta populacja lisów wolno żyjących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Metoda obliczania populacji: statystyki myśliwskie, wskaźnik nocnego liczenia, liczenie lisich jam

Region	Szacunki liczebności populacji lisów wolno żyjących			
	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	186 737	204 064	202 740	201 408
Razem	186 737	204 064	202 740	201 408

4.4.3. Zastosowane badania i plany pobierania próbek

Badania i analizy używane do diagnostyki wścieklizny i nadzoru nad programem szczepień:

- 1) badania serologiczne: test seroneutralizacji (RFFIT) zgodnie z podręcznikiem OIE (rozdział 2.2.5 B.2.b) — wykonywany przez ZHW w Opolu, Ostrołęce i Bydgoszczy, wyznaczone do przeprowadzania badań monitoringowych określających efektywność szczepień doustnych lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie, oraz krajowe laboratorium referencyjne dla wścieklizny PIW-PIB w Puławach, zgodnie z:
  - a) instrukcją Głównego Lekarza Weterynarii nr GIWz.II.400/W-77/2004 z dnia 24 listopada 2004 r. w sprawie określenia poziomu przeciwciał metodą RFFIT,
  - b) instrukcją Głównego Lekarza Weterynarii nr GIWz.II.400/W-75/2004 z dnia 24 listopada 2004 r. w sprawie pobierania materiału do badań monitoringowych określających efektywność szczepień doustnych lisów wolno żyjących;

2) badania wirusologiczne i immunochemiczne:

- a) immunofluorescencja odcisków mózgowych z monowalentnym koniugatem antynukleokapsydowym (FAT fluorescent antibody test) zgodnie z podręcznikiem OIE (rozdział 2.2.5 B.1.c.i) — rutynowy test w kierunku wścieklizny wykonywany przez 16 ZHW,
- b) różnicowanie szczepów wirusa wścieklizny — badanie wykonywane jedynie przez krajowe laboratorium referencyjne PIW-PIB w Puławach zgodnie z instrukcją Głównego Lekarza Weterynarii nr GIWz.II.400/W-76/2004 z dnia 24 listopada 2004 r. w sprawie różnicowania szczepów wirusa wścieklizny,
- c) izolacja wirusa:
  - izolacja wirusa na myszach — zgodnie z podręcznikiem OIE (rozdział 2.2.5 B.1.c.i) wykonywany przez 16 ZHW zgodnie z instrukcją Głównego Lekarza Weterynarii nr GIWz.II.400/W-74/2004 z dnia 24 listopada 2004 r. w sprawie izolacji wirusa wścieklizny w hodowli komórek mysiej neuroblastomy,
  - izolacja wirusa wścieklizny w hodowli komórek mysiej neuroblastomy zgodnie z podręcznikiem OIE (rozdział 2.2.5 B.1.c.ii) wykonywana jedynie przez krajowe laboratorium referencyjne PIW-PIB w Puławach;

3) inne badania, w tym szlify kostne żuchwy — badanie na obecność markera (TC) — wykonywane przez 5 ZHW w Opolu, Ostrołęce, Bydgoszczy, Krośnie i Poznaniu, wyznaczonych do przeprowadzania testów monitoringowych w celu określenia poziomu podjęcia szczepionki przez lisy wolno żyjące, oraz krajowe laboratorium referencyjne PIW-PIB w Puławach zgodnie z instrukcją Głównego Lekarza Weterynarii nr GIWz.II.400/W-78/2004 z dnia 24 listopada 2004 r. w sprawie wykrywania tetracykliny w szlifach kostnych;

4) monitoring szczepień w Rzeczypospolitej Polskiej obejmuje przeprowadzenie następujących badań:

- a) badanie na obecność markera (TC) w celu określenia poziomu podjęcia szczepionki przez lisy wolno żyjące wykonywane przez 3 wyznaczone ZHW: w Bydgoszczy, Ostrołęce i Opolu,
- b) test seroneutralizacji (RFFIT) w celu określenia poziomu uodpornienia lisów wolno żyjących, a tym samym efektywności szczepień doustnych; wykonywany przez 5 wyznaczonych ZHW: w Krośnie, Poznaniu, Bydgoszczy, Ostrołęce i Opolu,
- c) różnicowanie szczepów wirusa wścieklizny w celu rozróżnienia terenowych szczepów wirusa od szczepów szczepionkowych wykonywane przez krajowe laboratorium referencyjne PIW-PIB w Puławach.

Badania monitoringowe (RFFIT, TC) wykonywane w celu określenia efektywności doustnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie przeprowadza się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt. Zgodnie z ww. rozporządzeniem w celu kontroli wścieklizny pobiera się do badań tkankę mózgową, surowicę i żuchwę od 8 lisów odstrzelonych na każde 100 km² obszaru, na którym lisy zostały objęte szczepieniem ochronnym przeciwko wściekliznie. Natomiast, w celu izolacji i określenia szczepu wirusa wścieklizny, do badań przesyła się tkankę mózgową lisów wolno żyjących, u których w wyniku badania laboratoryjnego potwierdzono wściekliznę.

Badania monitoringowe (RFFIT, TC) wykonywane w celu określenia efektywności doustnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wścieklicznie

1	2	3	4	5
Województwo	Całkowita powierzchnia województwa – km ²	Powierzchnia objęta programem szczepień – km ²	Całkowita powierzchnia bytowania lisów wolno żyjących na obszarze województwa, z którego lisy powinny zostać odstrzelone i dostarczone w celu przeprowadzenia badań monitoringowych – km ²	Liczba lisów, która powinna zostać odstrzelona w ramach programu monitoringu, w danym roku – 8 lisów na 100 km ²
	2	3	4	5 = (4 x 8/100)
dolnośląskie	19 948,00	15 958,00	15 958,00	1 277
kujawsko-pomorskie	17 970,00	16 533,40	16 132,28	1 291
lubelskie	25 115,00	22 604,00	22 604,00	1 808
lubuskie	13 988,00	13 054,00	12 108,00	969
łódzkie	18 219,00	16 970,00	16 970,00	1 358
małopolskie	15 152,00	15 145,00	15 145,00	1 212
mazowieckie	35 579,00	32 717,00	32 717,00	2 617
opolskie	9 412,00	8 000,00	8 000,00	640
podkarpackie	17 926,00	16 133,00	14 726,21	1 178
podlaskie	20 180,00	18 162,00	18 162,00	1 453
pomorskie	18 293,00	18 293,00	11 374,85	910
śląskie	12 294,00	10 130,50	10 042,00	803
świętokrzyskie	11 672,00	10 500,00	10 500,00	840
warmińsko-mazurskie	24 203,00	21 483,00	21 483,00	1 719
wielkopolskie	29 825,60	25 359,00	25 359,00	2 029
zachodniopomorskie	22 901,48	20 000,00	16 135,80	1 291
RAZEM	312 678,08	281 041,90	267 417,14	21 393

Choroba: Wścieklizna   Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Rodzaj badania	Populacja docelowa	Rodzaj próbki	Cel	Liczba planowanych badań
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	RFFIT	Lisy wolno żyjące	surowica	Kontrola szczepień, monitoring akcji	21 393
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	Test na obecność markera (TC)	Lisy wolno żyjące	zuchwa	Kontrola szczepień, monitoring akcji	21 393
Razem					42 786

4.4.4. Zastosowane szczepionki i programy szczepień

Stosowane szczepionki: zgodne z wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt (OIE), Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) oraz standardami UE (Raport Komitetu Naukowego ds. Zdrowia Zwierząt przyjęty w dniu 23 października 2002 r.), dopuszczone do stosowania w Polsce zgodnie z odrębnymi przepisami krajowymi. Szczepionkami obecnie zarejestrowanymi w Polsce są Fuchoral (SAD B19) i Lysvulpen (SAD Bern). Jest dostępna także szczepionka Rabigen SAG2 (SAG2) zarejestrowana w EMEA. Szczepionki używane w akcji szczepień są wybierane co roku w trybie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655, z późn. zm.). Oferty na zakup szczepionki do wyłożenia są składane na początku roku w każdym województwie. W celu kontroli jakości szczepionki jest ona poddawana badaniu w kierunku określenia miana wirusa.

Na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania szczepień ochronnych lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie szczepienia ochronne lisów wolno żyjących przeprowadza wojewódzki lekarz weterynarii. Zgodnie z tym rozporządzeniem szczepionka jest rozrzucona z samolotu lub wykładana ręcznie dwa razy w danym roku kalendarzowym na obszarach lasów oraz we wszystkich miejscach bytowania lisów wolno żyjących. Szczepionka może być podana raz w roku, jeżeli na terenie województwa i na terenach województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono przypadków wystąpienia wścieklizny w okresie dwóch kolejnych lat. Natomiast szczepień ochronnych nie przeprowadza się, jeżeli na obszarze województwa i na obszarach województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono wścieklizny w okresie trzech kolejnych lat.

Liczba dawek szczepionki zależy od stopnia zalesienia i ukształtowania terenu, populacji zwierząt dzikich oraz przyjętego sposobu podania szczepionki, ale nie powinna być mniejsza niż 20 dawek na 1 km² terenu.

4.4.5. Środki podejmowane w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania laboratoryjnego

Zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 stycznia 2005 r. w sprawie zwalczania wścieklizny (Dz. U. Nr 13, poz. 103) w przypadku stwierdzenia choroby powiatowy lekarz weterynarii wyznacza ognisko choroby, obejmuje je nadzorem, niezwłocznie powiadamia państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o wyznaczeniu ogniska choroby i wyznacza obszar zagrożony wokół tego ogniska.

Powiatowy lekarz weterynarii podejmuje również pozostałe czynności, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 stycznia 2005 r. w sprawie zwalczania wścieklizny.

4.4.6. Kontrola realizacji programu i sprawozdania związane z jego realizacją

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, a w przypadku programu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji zgodnie z przepisami Unii Europejskiej.

5. Korzyści programu

Celem programu jest spadek liczby przypadków wścieklizny u zwierząt dzikich.

6. Dane epidemiologiczne dotyczące rozwoju choroby z ostatnich pięciu lat

6.1. Dane rozwarstwione dotyczące nadzoru i przeprowadzonych badań laboratoryjnych

Rok: 2004 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC	
	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	16 551*	93,99 %	17 831	86	17 831*	82,50 %
Razem	16 551*	93,99 %	17 831	86	17 831*	82,50 %

* Liczba próbek przesłanych do badań

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne — test seroneutralizacji — RFFIT [określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)].

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych — rutynowe badanie w kierunku wścieklizny.

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy — badanie na obecność markera (tetracyklin).

Rok: 2005 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Badania serologiczne: RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC	
	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	13 936	83,60 %	20 636	84	20 038	85,56 %
Razem	13 936	83,60 %	20 636	84	20 038	85,56 %

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne — test seroneutralizacji — RFFIT [określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)].

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych — rutynowe badanie w kierunku wścieklizny.

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy — badanie na obecność markera (tetracyklin).

Rok: 2006 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Badania serologiczne: RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC	
	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	14 155	82,12 %	23 257	43	20 572	87,17 %
Razem	14 155	82,12 %	23 257	43	20 572	87,17 %

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne — test seroneutralizacji — RFFIT [określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)].

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych — rutynowe badanie w kierunku wścieklizny.

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy — badanie na obecność markera (tetracyklin).

Rok: 2007 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Badania serologiczne: RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC	
	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	13 592	80,21 %	20 296	42	19 217	83,17 %
Razem	13 592	80,21 %	20 296	42	19 217	83,17 %

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne — test seroneutralizacji — RFFIT [określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)].

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych — rutynowe badanie w kierunku wścieklizny.

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy — badanie na obecność markera (tetracyklin).

Rok: 2008 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Badania serologiczne: RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC	
	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	13 451*	80,12 %	20 098*	19	19 042*	81,16 %
Razem	13 451*	80,12 %	20 098*	19	19 042*	81,16 %

* Na podstawie wstępnych wyników badań.

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne — test seroneutralizacji — RFFIT [określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z sera lub płyn z klatki piersiowej)].

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych — rutynowe badanie w kierunku wścieklizny.

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy — badanie na obecność markera (tetracyklin).

6.2. Dane dotyczące zakażenia

Rok: 2004

Choroba: Wścieklizna

Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	86
Razem	86

Rok: 2004

Choroba: Wścieklizna

Gatunek zwierząt: Inne gatunki wrażliwe

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	50
Razem	50

Rok: 2005

Choroba: Wścieklizna

Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	84
Razem	84

Rok: 2005

Choroba: Wścieklizna   Gatunek zwierząt: Inne gatunki wrażliwe

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	54
Razem	54

Rok: 2006

Choroba: Wścieklizna   Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	43
Razem	43

Rok: 2006

Choroba: Wścieklizna   Gatunek zwierząt: Inne gatunki wrażliwe

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	39
Razem	39

Rok: 2007

Choroba: Wścieklizna   Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	42
Razem	42

Rok: 2007

Choroba: Wścieklizna   Gatunek zwierząt: Inne gatunki wrażliwe

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	28
Razem	28

Rok: 2008

Choroba: Wścieklizna   Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	19
Razem	19

Rok: 2008

Choroba: Wścieklizna   Gatunek zwierząt: Inne gatunki wrażliwe

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	10
Razem	10

6.3. Dane dotyczące programów szczepień lub leczenia

Rok: 2003 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Całkowita liczba stad	Całkowita liczba zwierząt	Informacja o programach szczepień lub leczenia					
			liczba stad objętych programem szczepień lub leczenia	liczba stad zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba zwierząt zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba wyłożonych dawek szczepionki lub zastosowanych dawek produktu leczniczego	liczba dorosłych zwierząt zaszczepionych	liczba młodych zwierząt zaszczepionych
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	-	-	-	-	11 271 760	-	-
Razem	-	-	-	-	-	11 271 760	-	-

Rok: 2004 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Całkowita liczba stad	Całkowita liczba zwierząt	Informacja o programach szczepień lub leczenia					
			liczba stad objętych programem szczepień lub leczenia	liczba stad zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba zwierząt zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba wyłożonych dawek szczepionki lub zastosowanych dawek produktu leczniczego	liczba dorosłych zwierząt zaszczepionych	liczba młodych zwierząt zaszczepionych
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	-	-	-	-	11 269 876	-	-
Razem	-	-	-	-	-	11 269 876	-	-

Rok: 2005 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Całkowita liczba stad	Całkowita liczba zwierząt	Informacja o programach szczepień lub leczenia					liczba stad objętych programem szczepień lub leczenia	liczba stad zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba zwierząt zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba wyłożonych dawek szczepionki lub zastosowanych dawek produktu leczniczego	liczba dorosłych zwierząt zaszczepionych	liczba młodych zwierząt zaszczepionych
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11 271 760	-	-	-
Razem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11 271 760	-	-	-

Rok: 2006 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Całkowita liczba stad	Całkowita liczba zwierząt	Informacja o programach szczepień lub leczenia					liczba młodych zwierząt zaszczepionych
			liczba stad objętych programem szczepień lub leczenia	liczba stad zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba zwierząt zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba wyłożonych dawek szczepionki lub zastosowanych dawek produktu leczniczego	liczba dorosłych zwierząt zaszczepionych	
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	-	-	-	-	12 906 008	-	-
Razem	-	-	-	-	-	12 906 008	-	-

Rok: 2007 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Całkowita liczba stad	Całkowita liczba zwierząt	Informacja o programach szczepień lub leczenia					
			liczba stad objętych programem szczepień lub leczenia	liczba stad zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba zwierząt zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba wyłożonych dawek szczepionki lub zastosowanych dawek produktu leczniczego	liczba dorosłych zwierząt zaszczepionych	liczba młodych zwierząt zaszczepionych
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	-	-	-	-	11 735 940	-	-
Razem	-	-	-	-	-	11 735 940	-	-

Rok: 2008 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Całkowita liczba stad	Całkowita liczba zwierząt	Informacja o programach szczepień lub leczenia					
			liczba stad objętych programem szczepień lub leczenia	liczba stad zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba zwierząt zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba wyłożonych dawek szczepionki lub zastosowanych dawek produktu leczniczego	liczba dorosłych zwierząt zaszczepionych	liczba młodych zwierząt zaszczepionych
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	-	-	-	-	11 714 073	-	-
Razem	-	-	-	-	-	11 714 073	-	-

Rok: 2010 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Całkowita liczba stad	Całkowita liczba zwierząt	Informacja o programach szczepień lub leczenia					
			liczba stad objętych programem szczepień lub leczenia	liczba stad zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba zwierząt zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba wyłożonych dawek szczepionki lub zastosowanych dawek produktu leczniczego	liczba dorosłych zwierząt zaszczepionych	liczba młodych zwierząt zaszczepionych
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	-	-	-	-	11 269 876	-	-
Razem	-	-	-	-	-	11 269 876	-	-

Opis stosowanych szczepień, działań terapeutycznych lub innych: wiosenna i jesienna akcja szczepień w 2010 r. obejmie terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze 281 041,90 km². Akcje będą prowadzone na tych samych zasadach co w latach poprzednich. Planuje się wyłożenie co najmniej 20 dawek szczepionki na km². W sumie zostanie wyłożonych 11 269 876 dawek szczepionki.

6.4. Dane dotyczące dzikiej zwierzyny

6.4.1. Oszacowanie liczebności populacji dzikiej zwierzyny

Rok: 2004 Metody szacowania: statystyki myśliwskie, wskaźnik nocnego liczenia, liczenie lisich jam

Region	Szacunki liczebności populacji danego gatunku zwierząt wolno żyjących		
	gatunek: lis wolno żyjący	gatunek: sarna	gatunek: jeleń
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	187 200	667 600	133 400
Razem	187 200	667 600	133 400
			gatunek: dzik
			160 500
			160 500

Rok: 2005 Metody szacowania: statystyki myśliwskie, wskaźnik nocnego liczenia, liczenie lisich jam

Region	Szacunki liczebności populacji danego gatunku zwierząt wolno żyjących			
	gatunek: lis wolno żyjący	gatunek: sarna	gatunek: jelen	gatunek: dzik
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	186 737	620 980	109 960	152 393
Razem	186 737	620 980	109 960	152 393

Rok: 2006 Metody szacowania: statystyki myśliwskie, wskaźnik nocnego liczenia, liczenie lisich jam

Region	Szacunki liczebności populacji danego gatunku zwierząt wolno żyjących			
	gatunek: lis wolno żyjący	gatunek: sarna	gatunek: jelen	gatunek: dzik
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	204 064	635 215	115 748	156 043
Razem	204 064	635 215	115 748	156 043

Rok: 2007 Metody szacowania: statystyki myśliwskie, wskaźnik nocnego liczenia, liczenie lisich jam

Region	Szacunki liczebności populacji danego gatunku zwierząt wolno żyjących			
	gatunek: lis wolno żyjący	gatunek: sama	gatunek: jelen	gatunek: dzik
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	202 740	646 006	123 038	159 268
Razem	202 740	646 006	123 038	159 268

Rok: 2008 Metody szacowania: statystyki myśliwskie, wskaźnik nocnego liczenia, liczenie lisich jam

Region	Szacunki liczebności populacji danego gatunku zwierząt wolno żyjących			
	gatunek: lis wolno żyjący	gatunek: sarna	gatunek: jelen	gatunek: dzik
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	201 408	653 519	131 002	161 251
Razem	201 408	653 519	131 002	161 251

6.4.2. Monitorowanie dzikiej zwierzyny (oddzielna tabela na każdy rok i na chorobę/gatunek)

Rok: 2004 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC (%)	
	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	16 551*	93,99 %	17 831	86	17 831*	82,50 %
Razem	16 551*	93,99 %	17 831	86	17 831*	82,50 %

* Liczba próbek wysłanych do badań.

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne — test RFFIT [określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)].

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych — rutynowe badanie w kierunku wścieklizny.

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy — badanie na obecność markera (TC — tetracykliny).

Rok: 2005 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Badania serologiczne – RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC (%)	
	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	13 939	83,60 %	20 636	84	20 038	85,56 %
Razem	13 939	83,60 %	20 636	84	20 038	85,56 %

* Na podstawie wstępnych wyników badań.

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne – test RFFIT [określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)].

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych – rutynowe badanie w kierunku wścieklizny.

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy – badanie na obecność markera (TC – tetracykliny).

Rok: 2006 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Badania serologiczne – RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC (%)	
	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	14 155	82,12 %	23 257	43	20 572	87,17 %
Razem	14 155	82,12 %	23 257	43	20 572	87,17 %

* Na podstawie wstępnych wyników badań.

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne — test RFFIT [określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)].

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych — rutynowe badanie w kierunku wścieklizny. Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy — badanie na obecność markera (TC — tetracykliny).

Rok: 2007 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Badania serologiczne — RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC (%)	
	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	13 592	80,21 %	20 296	42	19 217	83,17 %
Razem	13 592	80,21 %	20 296	42	19 217	83,17 %

* Na podstawie wstępnych wyników badań.

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne — test RFFIT [określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)].

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych — rutynowe badanie w kierunku wścieklizny. Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy — badanie na obecność markera (TC — tetracykliny).

Rok: 2008 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Badania serologiczne – RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC (%)	
	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	13 451*	80,12 %	20 098*	19	19 042*	81,16 %
Razem	13 451*	80,12 %	20 098*	19	19 042*	81,16 %

* Na podstawie wstępnych wyników badań.

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne — test RFFIT [określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z płyn z klatki piersiowej)].

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych — rutynowe badanie w kierunku wścieklizny.

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy — badanie na obecność markera (TC — tetracykliny).

6.4.3. Dane dotyczące szczepień lub leczenia dzikiej zwierzyny

Rok: 2009 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	km ²	Program szczepienia lub leczenia	
		liczba dawek szczepionki lub produktu leczniczego, która zostanie wyłożona lub podana	całkowita liczba dawek szczepionki lub produktu leczniczego, która zostanie wyłożona lub podana
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	312 678* 281 042**	11 269 876	11 269 876

* Całkowita powierzchnia Rzeczypospolitej Polskiej.

** Powierzchnia objęta szczepieniem.

Opis zastosowanego programu szczepień, terapeutycznego lub innego

Na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania szczepień ochronnych lisów wolno żyjących przeciwko wścieklźnie szczepienia ochronne lisów wolno żyjących przeprowadza wojewódzki lekarz weterynarii. Zgodnie z ww. rozporządzeniem szczepionka jest rozrzucona z samolotu lub wykładana ręcznie dwa razy w danym roku kalendarzowym na obszarach lasów oraz we wszystkich miejscach bytowania lisów wolno żyjących. Szczepionka może być podana raz w roku, jeżeli na terenie województwa i na terenach województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono przypadków wystąpienia wścieklizny w okresie dwóch kolejnych lat. Natomiast szczepień ochronnych nie przeprowadza się, jeżeli na terenie województwa i na terenach województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono wścieklizny w okresie trzech kolejnych lat.

Liczba dawek szczepionki zależy od stopnia zalesienia i ukształtowania terenu, populacji zwierząt dzikich oraz przyjętego sposobu podania szczepionki, ale nie powinna być mniejsza niż 20 dawek na 1 km² powierzchni.

7. Założenia programu

7.1. Założenia związane z badaniami (oddzielna tabela na każdy rok wdrażania)

7.1.1. Założenia w zakresie badań diagnostycznych

Rok: 2010 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Rodzaj badania	Populacja docelowa	Rodzaj próbki	Cel	Liczba planowanych badań
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	RFFIT	Lisy wolno żyjące	Surowica	Kontrola szczepień, monitoring akcji	21 393
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	Test na obecność markera (TC)	Lisy wolno żyjące	Zuchwa	Kontrola szczepień, monitoring akcji	21 393
Razem					42 786

7.2. Założenia w zakresie szczepień lub leczenia dzikiej zwierzyny

Na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wścieklźnie szczepienia ochronne lisów wolno żyjących przeprowadza wojewódzki lekarz weterynarii. Zgodnie z tym rozporządzeniem szczepionka jest rozrzucona z samolotu lub wykładana ręcznie dwa razy w danym roku kalendarzowym na obszarach lasów oraz we wszystkich miejscach bytowania lisów wolno żyjących. Szczepionka może być podana raz w roku, jeżeli na obszarze województwa i na obszarach województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono przypadków wystąpienia wścieklizny w okresie dwóch kolejnych lat. Natomiast szczepień ochronnych nie przeprowadza się, jeżeli na obszarze województwa i na obszarach województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono wścieklizny w okresie trzech kolejnych lat.

Liczba dawek szczepionki zależy od stopnia zalesienia i ukształtowania terenu, populacji zwierząt dzikich oraz przyjętego sposobu podania szczepionki, ale nie powinna być mniejsza niż 20 dawek na 1 km² terenu.

Rok: 2010 Choroba: Wścieklizna Gatunek zwierzęcia: Lisy wolno żyjące

Region	km ²	Cele programu szczepienia lub leczenia		
		liczba dawek szczepionki lub produktu leczniczego planowana do wyłożenia lub podania w ramach akcji	planowana liczba akcji	całkowita liczba dawek szczepionki lub produktu leczniczego planowana do wyłożenia lub podania w ramach akcji
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	312 678* 281 042**	5 634 938	2 (wiosenna i jesienna)	11 269 876
Razem	312 678* 281 042**	5 634 938	2 (wiosenna i jesienna)	11 269 876

* Całkowita powierzchnia Rzeczypospolitej Polskiej.

** Powierzchnia objęta szczepieniem.

8. Szczegółowa analiza kosztów programu¹⁾

Koszty realizacji programu	Wyszczególnienie	Ilość jednostek	Koszt jednostkowy w zł	Kwota całkowita w zł**	Koszt jednostkowy w euro*	Kwota całkowita w euro*	Wniosek o dofinansowanie z funduszy Wspólnoty (tak/nie)
1. Badania laboratoryjne – w 2010 r.							
1.1 Koszty badań							
	Test: RFFIT	21 393	93,40	1 998 106,20	20,47	437 914,71	Nie
	Test: TC	21 393	77,70	1 662 236,10	17,03	364 322,79	Nie
	Test: różnicowanie szczepów wirusa wścieklizny	19	150,00	2 850	32,87	624,53	Tak
	Test: jakość szczepionki (kontrola serii)	48	233,61	11 213,28	51,19	2 457,12	Tak
	Dostarczenie lisów do badań	21 393	25,00	534 825,00	5,48	117 233,64	Nie
1.2 Koszty pobierania próbek							
RAZEM							
				4 209 230,58		922 552,79	
2. Szczepienie – w 2010 r.							
2.1 Zakup szczepionki							
		11 269 876	1,90	21 412 764,40	0,42	4 733 347,92	Tak
2.2 Koszty dystrybucji							
		11 269 876	1,13	12 734 959,88	0,25	2 817 469,00	Tak
RAZEM (poz. 2.1 i 2.2)							
				34 147 724,28		7 550 816,92	Tak
RAZEM							
				38 356 954,86		8 473 369,71	Tak

¹⁾ Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości podane bez VAT.

* Wyliczenie kosztów według średniego kursu NBP na dzień 9 lutego 2009 r. — 1 euro = 4,5634 zł.

** Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2010.

Załączniki do programu zwalczania wścieklizny
Załącznik nr 1

Przypadki wścieklizny Kraj: **Polska (POL)** Okres sprawozdawczy (kwartał/rok): **I - IV 2003**

Obszar	Przypadki wścieklizny											Zwierzęta wolno żyjące												
	Zwierzęta domowe																							
	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdomy pies	inne	lis	jenot	szop	wilk	borsuk	kuna	inne fasicowate	inne mięsożerne	dzik	sarna	jelen	daniel	inne	netoperz	
dolnośląskie		1								12	3			1										
kujawsko-pomorskie	1		1							7	1													
lubelskie	3	7								25	1			3										
lubuskie										1														
łódzkie																								
małopolskie		2								5				1										2
mazowieckie										2														
opolskie																								
podkarpackie	1	4								13				2										
podlaskie	2		14							19	5													
pomorskie			1							2	1													
śląskie															1									
świętokrzyskie	1	1								4	1													
warmińsko-mazurskie	2	4	10							23	22			1	3	2			2			1		
wielkopolskie	9	10								120	20			2	1				1				3	
zachodniopomorskie																								1
Razem	19	29	26							233	54			4	11	2			3			1	6	

Zwierzęta domowe	74
Zwierzęta wolno żyjące	314
RAZEM	388

Załącznik nr 2

I - IV 2004

Okres sprawozdawczy (kwartał/rok):

Polska (POL)

Przypadki wścieklizny Kraj:

Obszar	Przypadki wścieklizny											Zwierzęta wolno żyjące												
	Zwierzęta domowe																							
	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdomy pies	inne	lis	jenot	szop	wilk	borsuk	kuna	inne fasicowate	inne mięsożerne	dzik	sarna	jelen	daniel	inne	nietoperz	
Województwo																								
dolnośląskie										3														1
kujawsko-pomorskie										3	1													
lubelskie		5								19					2									
lubuskie										3														
łódzkie																								
małopolskie																								
mazowieckie		1																						4
opolskie										4														1
podkarpackie		2	2							4			1											
podlaskie										3	1													
pomorskie										4														
śląskie																								2
świętokrzyskie										2														
warmińsko-mazurskie		2	1	6						12	3													
wielkopolskie		1								31	5			1					1					2
zachodniopomorskie										1														
Razem	4	10	8							86	13		1	1	2			1						10

22
114
136

Zwierzęta domowe

Zwierzęta wolno żyjące

RAZEM

Załącznik nr 3

I - IV 2005

Okres sprawozdawczy (kwartał/rok):

Polska (POL)

Kraj:

Obszar	Przypadki wścieklizny										Zwierzęta wolno żyjące													
	Zwierzęta domowe																							
	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdomy pies	inne	lis	jenot	szop	wilk	borsuk	kuna	inne łasicowate	inne mięsożerne	dzik	sarna	jeleń	daniel	inne	nietoperz	
Województwo																								
dolnośląskie										2				1										
kujawsko-pomorskie																								
lubelskie										2					1									
lubuskie	1																							2
łódzkie																								
małopolskie																								
mazowieckie																								
opolskie		2								7	1			1										
podkarpackie	1	2								15														
podlaskie										1														
pomorskie																								
śląskie																								
świętokrzyskie										1														
warmińsko-mazurskie	2	3	23	1						39	8													2
wielkopolskie	1									17	1			1										
zachodniopomorskie																								
Razem	5	7	23	1						84	10			3	1									4

36
102
138

Zwierzęta domowe

Zwierzęta wolno żyjące

RAZEM

Załącznik nr 4

I - IV 2006

Okres sprawozdawczy (kwartał/rok):

Polska (POL)

Kraj:

Przypadki wścieklizny

Obszar	Przypadki wścieklizny										Zwierzęta wolno żyjące													
	Zwierzęta domowe																							
	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdomy pies	inne	lis	jenot	szop	wilk	borsuk	kuna	inne łasicowate	inne mięsożerne	dzik	sarna	jeleń	daniel	inne	nietoperz	
Województwo																								
dolnośląskie																								1
kujawsko-pomorskie										11	1													
lubelskie																								
lubuskie																								
łódzkie																								
małopolskie																								
mazowieckie																								1
opolskie		1								3														
podkarpackie			1							6														
podlaskie		1	6							7	1													
pomorskie																								1
śląskie																								
świętokrzyskie																								
warmińsko-mazurskie	1	4	2							10	13				1									
wielkopolskie	3									6														
zachodniopomorskie																								1
Razem	4	6	9							43	15				1									4

Zwierzęta domowe	19
Zwierzęta wolno żyjące	63
RAZEM	82

Załącznik nr 5

Przypadki wścieklizny	Kraj:	Polska (POL)	Okres sprawozdawczy (kwartał/rok):	I - IV	2007

Obszar	Przypadki wścieklizny										Zwierzęta wolno żyjące														
	Zwierzęta domowe					inne					Zwierzęta wolno żyjące					inne									
	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdolny pies	inne		lis	jenot	szop	wilk	borsuk	kuna	inne łasicowate	inne mięsożerne	dzik	sarna	jelen	daniel	inne	niełoperz	
Województwo																									
dolnośląskie																									
kujawsko-pomorskie											6	2					1								
lubelskie																									
lubuskie																									
łódzkie																									
małopolskie																									
mazowieckie																									
opolskie											1														
podkarpackie											12														
podlaskie											9	1													1
pomorskie																									2
śląskie																									
świętokrzyskie																									
warmińsko-mazurskie																									
wielkopolskie																									
zachodniopomorskie																									
Razem	3	6	6	6						42	7				1	1								3	

Zwierzęta domowe	15
Zwierzęta wolno żyjące	55
RAZEM	70

Załącznik nr 6

I - IV 2008

Okres sprawozdawczy (kwartał/rok):

Polska (POL)

Kraj:

Przypadki wścieklizny

Obszar	Przypadki wścieklizny										Zwierzęta wolno żyjące														
	Zwierzęta domowe																								
	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdomy pies	inne		lis	jenot	szop	wilk	borsuk	kuna	inne fasicowate	inne mięsożerne	dzik	sarna	jeleń	daniel	inne	niełoperz	
Województwo																									
dolnośląskie																									
kujawsko-pomorskie																									
lubelskie	1										6														
lubuskie																									
łódzkie																									
małopolskie																									
mazowieckie																									
opolskie																									
podkarpackie	1										8														
podlaskie			1								3	1													
pomorskie											1														3
śląskie																									
świętokrzyskie																									
warmińsko-mazurskie			2								1	1													
wielkopolskie																									
zachodniopomorskie																									
Razem	1	1	3								19	2												3	

5
24
29

Zwierzęta domowe

Zwierzęta wolno żyjące

RAZEM

**PROGRAM MAJĄCY NA CELU WYKRYCIE WYSTĘPOWANIA ZAKAŻEŃ WIRUSAMI
WYWOŁUJĄCYMI GRYPĘ PTAKÓW (AVIAN INFLUENZA) ORAZ POSZERZENIE WIEDZY
NA TEMAT RYZYKA WYSTĄPIENIA TEJ CHOROBY**

1. Identyfikacja programu

Państwo członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: grypa ptaków (Avian influenza)

2. Realizacja programu u drobiu

2.1. Cele, ogólne wymogi i kryteria nadzoru

2.1.1. Cele

Obowiązek prowadzenia nadzoru w celu wykrycia występowania zakażeń wirusami grypy ptaków podtypami H5 i H7 u różnych gatunków drobiu wynika z art. 4 dyrektywy Rady 2005/94/WE z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie wspólnotowych środków zwalczania grypy ptaków i uchylającej dyrektywę 92/40/EWG (Dz. Urz. UE L 10 z 14.01.2006, str. 16). Szczegółowe wytyczne w zakresie wdrażania tego nadzoru zostały określone w decyzji Komisji 2007/268/WE z dnia 13 kwietnia 2007 r. w sprawie wdrażania programu nadzoru nad ptasią grypą u drobiu i dzikiego ptactwa w państwach członkowskich i zmieniającej decyzję 2004/450/WE (Dz. Urz. UE L 115 z 03.05.2007, str. 3, z późn. zm.).

Nadzór u drobiu obejmuje występowanie nisko zjadliwej grypy ptaków podtypów H5 lub H7.

Nadzór serologiczny nad nisko zjadliwą grypą ptaków podtypów H5 lub H7 u drobiu ma na celu:

- 1) wykrywanie bezobjawowych zakażeń nisko zjadliwą grypą ptaków podtypów H5 i H7, z uwzględnieniem wspomaganie systemów wczesnego wykrywania, a następnie zapobieganie możliwej mutacji tych wirusów w wysoce zjadliwą grypę ptaków;
- 2) wykrywanie zakażeń nisko zjadliwą grypą ptaków podtypów H5 i H7 u specjalnie wybranych populacji drobiu szczególnie narażonych na zakażenie z powodu systemu hodowli lub wrażliwości konkretnych gatunków;
- 3) wykazanie, że dane państwo, region lub gospodarstwo mają status wolny od grypy ptaków, zgodnie z wymogami określonymi przez Światową Organizację Zdrowia Zwierząt (OIE) w odniesieniu do zgłaszania grypy ptaków, z uwzględnieniem handlu i obrotu towarami.

2.1.2. Ogólne wymogi i kryteria

1. Próbkę do badań w ramach programu będą pobierane od dnia wejścia w życie programu do dnia 31 grudnia 2010 r. W odniesieniu do drobiu pobieranie próbek dla każdej kategorii drobiu obejmuje okres odpowiadający okresom produkcyjnym.

2. Próbkę do badań pobiera powiatowy lekarz weterynarii oraz przesyła je do krajowego laboratorium referencyjnego ds. grypy ptaków Państwowego Instytutu Weterynaryjnego — Państwowego Instytutu Badawczego (PIW-PIB) w Puławach.

3. Krajowe laboratorium referencyjne ds. grypy ptaków w PIW-PIB w Puławach przeprowadza badania próbek, a wyniki tych badań przekazuje właściwemu miejscowo powiatowemu lekarzowi weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii oraz Wspólnotowemu Laboratorium Referencyjnemu ds. Grypy Ptaków.

4. Wykryte izolaty wirusów grypy ptaków krajowe laboratorium referencyjne ds. grypy ptaków w PIW-PIB w Puławach przekazuje Wspólnotowemu Laboratorium Referencyjnemu ds. Grypy Ptaków zgodnie z prawodawstwem wspólnotowym, chyba że zostanie przyznane odstępstwo zgodnie z rozdziałem V ust. 4 podręcznika diagnostycznego ustanowionego decyzją Komisji 2006/437/WE z dnia 4 sierpnia 2006 r. zatwierdzającą podręcznik diagnostyczny dotyczący grypy ptaków, przewidziany w dyrektywie Rady 2005/94/WE (Dz. Urz. UE L 237 z 31.08.2006, str. 1). Wirusy podtypu H5/H7 zostaną niezwłocznie przesłane i poddane standardowym charakterystykom (sekwencjonowanie nukleotydów/IVPI) zgodnie z ww. podręcznikiem diagnostycznym.

2.2. Realizacja programu

1. W gospodarstwach, gdzie uzyskano dodatnie wyniki badań laboratoryjnych, przeprowadza się badania retrospektywne, a wnioski z tych badań krajowe laboratorium referencyjne ds. grypy ptaków w PIW-PIB w Puławach przedstawia Głównemu Lekarzowi Weterynarii, Komisji Europejskiej i Wspólnotowemu Laboratorium Referencyjnemu ds. Grypy Ptaków.

2. Dane dotyczące liczby próbek, które należy pobrać do badań na obszarze każdego z województw oraz w każdym gospodarstwie, określono w tabelach 1—6 na podstawie analizy ryzyka, przeprowadzonej zgodnie z lit. B załącznika I do decyzji Komisji 2007/268/WE. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą zwierzyny łownej lub ptaków bezgrzebieniowych zostały również uwzględnione w programie.

Jeżeli w gospodarstwie znajduje się kilka kurników, odpowiednio zwiększa się liczbę próbek do badań serologicznych z takiego gospodarstwa i pobiera próbki od co najmniej pięciu ptaków z jednego kurnika.

Stada przyzagrodowe nie zostały uwzględnione w programie z uwagi na bardzo wysoką liczbę tych stad w relacji do liczby próbek planowanych do pobrania.

3. Na podstawie oceny ryzyka, podczas planowania pobierania próbek na obszarze województwa, wojewódzki lekarz weterynarii uwzględnia następujące elementy:

- 1) rodzaje produkcji (np. chów na wolnym wybiegu, sezonowe utrzymywanie ptaków) i związane z nimi ryzyko, wiek oraz okres utrzymywania drobiu, obecność więcej niż jednego gatunku drobiu w gospodarstwie, wykorzystanie wód powierzchniowych lub inne czynniki mające wpływ na ocenę ryzyka;
- 2) dostosowanie okresu pobierania próbek do innych, określonych na poziomie lokalnym, okresów, w których obecność innych gatunków drobiu w gospodarstwie mogłaby zwiększyć ryzyko wystąpienia choroby.

4. Próbkę krwi do badań serologicznych od kaczek i gęsi powiatowy lekarz weterynarii pobiera, jeżeli to możliwe, od ptaków trzymanyh na wybiegach.

Dane dotyczące liczby próbek, które pobiera się z gospodarstw utrzymujących drób, oprócz gospodarstw hodujących kaczki i gęsi

Tabela 1

Gospodarstwa utrzymujące kury nioski reprodukcyjne

Kod NUTS(2) ^{* a)}	Łączna liczba gospodarstw ^{b)}	Łączna liczba gospodarstw, z których pobiera się próbki	Szacunkowa liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba badań, które zostaną wykonane zgodnie z daną metodą	Metody badania laboratoryjnego
PL11	26	3	10	60	HI (H5/H7)
PL12	133	15	10	300	HI (H5/H7)
PL21	18	2	10	40	HI (H5/H7)
PL22	41	5	10	100	HI (H5/H7)
PL31	14	2	10	40	HI (H5/H7)
PL32	9	1	10	20	HI (H5/H7)
PL33	15	2	10	40	HI (H5/H7)
PL34	34	4	10	80	HI (H5/H7)
PL41	73	8	10	160	HI (H5/H7)
PL42	66	9	10	180	HI (H5/H7)
PL43	9	1	10	20	HI (H5/H7)
PL51	22	5	10	100	HI (H5/H7)
PL52	9	1	10	20	HI (H5/H7)
PL61	30	4	10	80	HI (H5/H7)
PL62	9	2	10	40	HI (H5/H7)
PL63	23	2	10	40	HI (H5/H7)
SUMA	531	66		1 320	

Tabela 2

Gospodarstwa utrzymujące kury nioski towarowe

Kod NUTS(2) ^{*a)}	Łączna liczba gospodarstw ^{b)}	Łączna liczba gospodarstw, z których pobiera się próbki	Szacunkowa liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba badań, które zostaną wykonane zgodnie z daną metodą	Metody badania laboratoryjnego
PL11	52	3	10	60	HI (H5/H7)
PL12	189	11	10	220	HI (H5/H7)
PL21	91	5	10	100	HI (H5/H7)
PL22	99	7	10	140	HI (H5/H7)
PL31	33	2	10	40	HI (H5/H7)
PL32	30	2	10	40	HI (H5/H7)
PL33	24	2	10	40	HI (H5/H7)
PL34	21	2	10	40	HI (H5/H7)
PL41	159	9	10	180	HI (H5/H7)
PL42	32	3	10	60	HI (H5/H7)
PL43	41	2	10	40	HI (H5/H7)
PL51	97	7	10	140	HI (H5/H7)
PL52	22	1	10	20	HI (H5/H7)
PL61	25	3	10	60	HI (H5/H7)
PL62	34	3	10	60	HI (H5/H7)
PL63	47	3	10	60	HI (H5/H7)
SUMA	996	65		1 300	

Tabela 3

Gospodarstwa utrzymujące indyki

Kod NUTS(2) ^{*a)}	Łączna liczba gospodarstw ^{b)}	Łączna liczba gospodarstw, z których pobiera się próbki	Szacunkowa liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba badań, które zostaną wykonane zgodnie z daną metodą	Metody badania laboratoryjnego
PL11	21	2	10	40	HI (H5/H7)
PL12	60	5	10	100	HI (H5/H7)
PL21	6	1	10	20	HI (H5/H7)
PL22	7	1	10	20	HI (H5/H7)
PL31	32	2	10	40	HI (H5/H7)
PL32	9	1	10	20	HI (H5/H7)
PL33	3	1	10	20	HI (H5/H7)
PL34	18	2	10	40	HI (H5/H7)
PL41	82	6	10	120	HI (H5/H7)
PL42	25	3	10	60	HI (H5/H7)
PL43	103	7	10	140	HI (H5/H7)
PL51	49	3	10	60	HI (H5/H7)
PL52	9	1	10	20	HI (H5/H7)
PL61	27	3	10	60	HI (H5/H7)
PL62	367	26	10	520	HI (H5/H7)
PL63	12	2	10	40	HI (H5/H7)
SUMA	820	66		1 320	

Tabela 4

Gospodarstwa utrzymujące strusie

Kod NUTS(2) ^{*a)}	Łączna liczba gospodarstw ^{b)}	Łączna liczba gospodarstw, z których pobiera się próbki	Szacunkowa liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba badań, które zostaną wykonane zgodnie z daną metodą	Metody badania laboratoryjnego
PL11	9	3	5	30	HI (H5/H7)
PL12	24	9	5	90	HI (H5/H7)
PL21	7	2	5	20	HI (H5/H7)
PL22	15	4	5	40	HI (H5/H7)
PL31	10	3	5	30	HI (H5/H7)
PL32	3	1	5	10	HI (H5/H7)
PL33	3	1	5	10	HI (H5/H7)
PL34	10	3	5	30	HI (H5/H7)
PL41	41	12	5	120	HI (H5/H7)
PL42	10	4	5	40	HI (H5/H7)
PL43	15	4	5	40	HI (H5/H7)
PL51	7	2	5	20	HI (H5/H7)
PL52	4	1	5	10	HI (H5/H7)
PL61	12	4	5	40	HI (H5/H7)
PL62	8	3	5	30	HI (H5/H7)
PL63	6	2	5	20	HI (H5/H7)
SUMA	184	58		580	

Tabela 5

Gospodarstwa utrzymujące ptaki łowne

Kod NUTS(2) ^{* a)}	Łączna liczba gospodarstw ^{b)}	Łączna liczba gospodarstw, z których pobiera się próbki	Szacunkowa liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba badań, które zostaną wykonane zgodnie z daną metodą	Metody badania laboratoryjnego
PL11	4	3	10	60	HI (H5/H7)
PL12	5	4	10	80	HI (H5/H7)
PL21	2	2	10	40	HI (H5/H7)
PL22	3	2	10	40	HI (H5/H7)
PL31	3	2	10	40	HI (H5/H7)
PL32	0	0	10	0	HI (H5/H7)
PL33	2	1	10	20	HI (H5/H7)
PL34	1	1	10	20	HI (H5/H7)
PL41	7	5	10	100	HI (H5/H7)
PL42	0	0	0	0	HI (H5/H7)
PL43	14	11	10	220	HI (H5/H7)
PL51	1	1	10	20	HI (H5/H7)
PL52	3	2	10	40	HI (H5/H7)
PL61	8	6	10	120	HI (H5/H7)
PL62	0	0	0	0	HI (H5/H7)
PL63	2	2	10	40	HI (H5/H7)
SUMA	55	42		840	

Tabela 6

Gospodarstwa utrzymujące kaczki i gęsi

Kod NUTS(2) ^{*a)}	Łączna liczba gospodarstw	Łączna liczba gospodarstw, z których pobiera się próbki	Liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba badań, które zostaną wykonane zgodnie z daną metodą	Metody badania laboratoryjnego
PL11	167	11	40	880	HI (H5/H7)
PL12	90	8	40	640	HI (H5/H7)
PL21	12	2	40	160	HI (H5/H7)
PL22	11	2	40	160	HI (H5/H7)
PL31	208	12	40	960	HI (H5/H7)
PL32	47	3	40	240	HI (H5/H7)
PL33	56	4	40	320	HI (H5/H7)
PL34	99	6	40	480	HI (H5/H7)
PL41	434	24	40	1 920	HI (H5/H7)
PL42	22	2	40	160	HI (H5/H7)
PL43	59	4	40	320	HI (H5/H7)
PL51	27	2	40	160	HI (H5/H7)
PL52	7	1	40	80	HI (H5/H7)
PL61	94	7	40	560	HI (H5/H7)
PL62	63	5	40	400	HI (H5/H7)
PL63	20	2	40	160	HI (H5/H7)
SUMA	1 416	95		7 600	

Objaśnienia do tabel 1–6:

* kod NUTS(2) – ang. Nomenclature of Units for Territorial Statistics – standard geokodowania przyjęty w Unii Europejskiej na potrzeby identyfikowania statystycznych jednostek terytorialnych, gdzie poszczególne kody oznaczają odpowiednio: PL51 – woj. dolnośląskie, PL61 – woj. kujawsko-pomorskie, PL31 – woj. lubelskie, PL43 – woj. lubuskie, PL11 – woj. łódzkie, PL21 – woj. małopolskie, PL12 – woj. mazowieckie, PL52 – woj. opolskie, PL32 – woj. podkarpackie, PL34 – woj. podlaskie, PL63 – woj. pomorskie, PL22 – woj. śląskie, PL33 – woj. świętokrzyskie, PL62 – woj. warmińsko-mazurskie, PL41 – woj. wielkopolskie, PL42 – woj. zachodniopomorskie.

a) Położenie gospodarstwa pochodzenia. Jeżeli nie można użyć kodu NUTS(2), należy określić położenie w stopniach długości i szerokości geograficznej.

b) Łączna liczba gospodarstw jednej kategorii drobiu w danym regionie NUTS(2).

2.3. Opis zastosowanych badań laboratoryjnych

1. Procedury pobierania próbek oraz badania laboratoryjne przeprowadza się zgodnie z podręcznikiem diagnostycznym dotyczącym grypy ptaków (decyzja Komisji 2006/437/WE). Badania w kierunku grypy ptaków przeprowadza się w krajowym laboratorium referencyjnym ds. grypy ptaków w PIW-PIB w Puławach.

2. Wszystkie pozytywne wyniki serologiczne są potwierdzane w krajowym laboratorium referencyjnym ds. grypy ptaków w PIW-PIB w Puławach metodą hamowania hemaglutynacji z użyciem wyznaczonych szczepów dostarczonych przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne ds. Grypy Ptaków, przy czym wykonuje się:

1) dla H5:

- a) wstępne badanie z użyciem szczepu teal/England/7894/06 (H5N3),
- b) badanie wszystkich dodatnich próbek za pomocą chicken/Scotland/59 (H5N1) celem wyeliminowania przeciwciał reagujących krzyżowo z N3;

2) dla H7:

- a) wstępne badanie z użyciem szczepu Turkey/England/647/77 (H7N7),
- b) badanie wszystkich dodatnich próbek za pomocą African Starling/983/79 (H7N1) celem wyeliminowania przeciwciał reagujących krzyżowo z N7.

3. Opis programu dotyczącego dzikiego ptactwa

3.1. Cele, ogólne wymogi i kryteria nadzoru

3.1.1. Cele

Obowiązek prowadzenia nadzoru w celu poszerzenia wiedzy na temat zagrożeń pochodzących od dzikich ptaków związanych z wszelkimi występującymi u ptaków wirusami grypy ptaków wynika z art. 4 dyrektywy Rady 2005/94/WE z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie wspólnotowych środków zwalczania grypy ptaków i uchylającej dyrektywę 92/40/EWG. Szczegółowe wytyczne w zakresie realizacji tego programu zostały określone w decyzji Komisji 2007/268/WE z dnia 13 kwietnia 2007 r. w sprawie wdrażania programu nadzoru nad grypą ptaków u drobiu i dzikiego ptactwa w państwach członkowskich i zmieniającej decyzję 2004/450/WE (Dz. Urz. UE L 115 z 03.05.2007, str. 3).

Realizacja programu dotyczącego dzikiego ptactwa obejmuje występowanie wirusów wysoce zjadliwej grypy ptaków oraz nisko zjadliwej grypy ptaków.

W ramach programu jest prowadzony monitoring, który ma na celu określenie ryzyka wprowadzenia wirusów grypy ptaków (nisko i wysoce zjadliwej) do drobiu domowego przez:

- 1) zapewnienie wczesnego wykrywania wysoce zjadliwej grypy ptaków podtypu H5N1, w wyniku badania wzrostu zachorowalności lub śmiertelności wśród dzikiego ptactwa;
- 2) prowadzenie obserwacji i badań żywego i padłego dzikiego ptactwa w przypadku wykrycia u niego wysoce zjadliwej grypy ptaków podtypu H5N1;
- 3) kontynuację obserwacji i badań różnych gatunków ptaków wędrownych żyjących na wolności, jako części ciągłego monitorowania wirusów nisko zjadliwej grypy ptaków. Próbkę pobiera się głównie od ptactwa z rzędu blaszkodziobych (ptactwo wodne) i siewkowych (ptactwo brzegowe i mewy), aby ocenić, czy są one nosicielami wirusa nisko zjadliwej grypy ptaków podtypu H5 i H7 (badanie to również służy wykryciu wirusów wysoce zjadliwej grypy ptaków podtypu H5N1 i innych wirusów grypy ptaków).

Tabela 7

Gatunki o podwyższonym ryzyku związanym z grypą ptaków

Nazwa zwyczajowa	Nazwa naukowa
Łabędź czarnodzioby	<i>Cygnus columbianus</i>
Łabędź krzykliwy	<i>Cygnus cygnus</i>
Łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>
Gęsi	

Gęś krótkodzioba	<i>Anser brachyrhynchus</i>
Gęś zbożowa	<i>Anser fabalis</i>
Gęś białoczarna (europejska rasa)	<i>Anser albifrons albifrons</i>
Gęś mała	<i>Anser erythropus</i>
Gęś gęgawa	<i>Anser anser</i>
Bernikla białolica	<i>Branta leucopsis</i>
Bernikla obrożna	<i>Branta bernicla</i>
Bernikla rdzawoszyja	<i>Branta ruficollis</i>
Bernikla kanadyjska	<i>Branta canadensis</i>
Kaczki	
Świstun	<i>Anas penelope</i>
Cyraneczka	<i>Anas crecca</i>
Krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>
Rożeniec	<i>Anas acuta</i>
Cyranka	<i>Anas querquedula</i>
Płaskonos	<i>Anas clypeata</i>
Marmurka	<i>Marmaronetta angustirostris</i>
Helmiatka	<i>Netta rufina</i>
Głowienka	<i>Aythya ferina</i>
Czernica	<i>Aythya fuligula</i>
Ptaki brodzące	
Czajka	<i>Vanellus vanellus</i>
Siewka złota	<i>Pluvialis apricaria</i>
Rycyk	<i>Limosa limosa</i>

Batalion	<i>Philomachus pugnax</i>
Mewy	
Mewa śmieszka	<i>Larus ridibundus</i>
Mewa pospolita	<i>Larus canus</i>

Wykaz nie jest wyczerpujący i służy jedynie wskazaniu gatunków wędrownych, które mogą stanowić wysokie ryzyko wprowadzenia grypy ptaków do Wspólnoty, na podstawie tras ich wędrówek obejmujących obszary, na których u dzikiego ptactwa lub drobiu wystąpiła wysoce zjadliwa grypa ptaków H5N1. Wykaz ten opracowano na podstawie opinii naukowej na temat ptaków wędrownych i ich prawdopodobnej roli w rozprzestrzenianiu wysoce zjadliwej grypy ptaków przyjętej dnia 12 maja 2006 r. przez panel ds. zdrowia i dobrostanu zwierząt Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), a także na podstawie prac przeprowadzonych przez Komitet ORNIS i wykonawców usług zleconych przez Dyрекcyję Generalną ds. Środowiska Komisji Europejskiej. Aktualizacja tego wykazu jest możliwa po udostępnieniu wyników dalszych badań naukowych i na podstawie oceny ryzyka przeprowadzonej przez organy krajowe z uwzględnieniem konkretnej sytuacji ornitologicznej.

U dzikiego ptactwa nie stosuje się badań serologicznych, gdyż na ich podstawie nie można rozróżnić wysoce i nisko zjadliwych szczepów wirusa, a stwierdzenie obecności przeciwciał nie umożliwi określenia miejsca zarażenia dzikiego ptactwa. Metody te umożliwiają jednak rozróżnienie, u których gatunków ptaków (osiadłych lub wędrownych) występuje zakażenie wirusami H5/H7 lub wirusy te występują endemicznie.

3.1.2. Ogólne wymogi i kryteria

1. Próbkę będą pobierane od dnia wejścia w życie programu do dnia 31 grudnia 2010 r.
2. Próbkę do badań pobiera powiatowy lekarz weterynarii oraz przesyła je do krajowego laboratorium referencyjnego ds. grypy ptaków w PIW-PIB w Puławach.
3. Krajowe laboratorium referencyjne ds. grypy ptaków w PIW-PIB w Puławach przeprowadza badania próbek, a wyniki tych badań przekazuje właściwemu miejscowo powiatowemu lekarzowi weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii oraz Wspólnotowemu Laboratorium Referencyjnemu ds. Grypy Ptaków.
4. Wykryte izolaty wirusów grypy ptaków występujące u dzikiego ptactwa krajowe laboratorium referencyjne ds. grypy ptaków w PIW-PIB w Puławach przekazuje do Wspólnotowego Laboratorium Referencyjnego ds. Grypy Ptaków zgodnie z prawodawstwem wspólnotowym, chyba że zostanie przyznane odstępstwo zgodnie z rozdziałem V ust. 4 podręcznika diagnostycznego ustanowionego decyzją Komisji 2006/437/WE. Wirusy podtypu H5/H7 niezwłocznie przesyła się i poddaje standardowym charakterystykom (sekwencjonowanie nukleotydów/IVPI) zgodnie z podręcznikiem diagnostycznym.

3.2. Realizacja programu dotyczącego dzikiego ptactwa

3.2.1. Program jest realizowany u gatunków, których wybór został dokonany przy współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej z epidemiologami, ornitologami, pracownikami stacji obrączkowania, instytucjami zajmującymi się ochroną i obserwacją ptaków oraz organami właściwymi ds. ochrony przyrody.

Pobieranie próbek od żywych ptaków dzikich objętych ochroną gatunkową ścisłą lub częściową wymaga uzyskania zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub właściwego miejscowo regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

Przy wyborze badanych gatunków na obszarze powiatu powiatowy lekarz weterynarii uwzględni dominację gatunków oraz wielkości populacji ptaków na tym obszarze. Podczas pobierania próbek uwzględnia się sezonowość wędrówek, sposoby zachowania się poszczególnych gatunków ptaków, główne siedliska, instynkt stadny i mieszanie się podczas przelotu, a także wyniki programów realizowanych w latach 2003—2008.

W odniesieniu do wysoce zjadliwej grypy ptaków H5N1 uwzględnia się wszystkie czynniki, aby móc określić prawdopodobieństwo narażenia dzikiego ptactwa na zarażenie się od zakażonego drobiu i dzikich ptaków na obszarach występowania tej choroby oraz prawdopodobieństwo kontaktu dzikiego ptactwa z drobiem utrzymanym w gospodarstwach na wybiegach.

1. Nadzór bierny (pobieranie próbek od padłych ptaków) obejmuje przede wszystkim:
  - 1) obszary, na których występuje wzrost zachorowalności lub śmiertelności wśród dzikiego ptactwa;
  - 2) obszary w pobliżu morza, jezior i rzek, na których znaleziono padłe ptaki, zwłaszcza jeżeli obszary te znajdują się w pobliżu gospodarstw komercyjnych utrzymujących drób;
  - 3) ptaki należące do gatunków o podwyższonym ryzyku związanym z grypą ptaków oraz inne dzikie ptactwo żyjące w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

2. Nadzór czynny (pobieranie próbek od żywych lub upolowanych ptaków niewykazujących objawów klinicznych choroby) koncentruje się na:

- 1) ptakach wędrownych z rzędu blaszkodziobych (ptactwo wodne) i siewkowych (ptactwo brzegowe i mewy);
- 2) obszarach zidentyfikowanych pod względem występowania dużej liczby ptaków wędrownych, na których dochodzi do mieszania się różnych gatunków tych ptaków, zwłaszcza na obszarach w pobliżu gospodarstw komercyjnych utrzymujących drób;
- 3) wyborze gatunków o podwyższonym ryzyku związanym z grypą ptaków.

3. Badania żywego i padłego dzikiego ptactwa na obszarach, gdzie wykryto przypadki H5N1 (nadzór czynny i bierny), koncentrują się na:

- 1) dzikim ptactwie w celu wykrycia nosicieli niewykazujących objawów klinicznych choroby;
- 2) ptakach na obszarach, na których istnieją związki epidemiologiczne z wykrytymi przypadkami;
- 3) ptakach, które mogą mieć bezpośredni kontakt z drobiem (obszar zapowietrzony, obszar zagrożony i obszar B) i które mogą stanowić potencjalne źródło zakażenia.

Tabela 8

Liczba próbek, które zostaną pobrane od dzikiego ptactwa

KOD NUTS (2) ^{a)}	Dzkie ptactwo, od którego pobiera się próbki	Liczba próbek, które zostaną pobrane w ramach czynnego nadzoru	Liczba próbek, które zostaną pobrane w ramach biernego nadzoru
PL11	gatunki dzikiego ptactwa o podwyższonym ryzyku związanym z grypą ptaków	30	300 z całego terytorium Rzeczypospolitej Polskiej
PL12		150	
PL21		30	
PL22		30	
PL31		40	
PL32		30	
PL33		30	
PL34		110	
PL41		80	
PL42		250	
PL43		230	
PL51		170	
PL52		50	
PL61		70	
PL62		170	
PL63		230	
SUMA		1 700	co najmniej 300

^{a)} odesłanie do miejsca pobrania próbek od ptaków. Jeżeli nie można użyć kodu NUTS (2), należy określić położenie w stopniach długości i szerokości geograficznej.

3.2.2. Procedury pobierania próbek

1. Do badań wirusologicznych pobiera się wymazy z jamy ustno-gardłowej i z kloaki od ptaków niewykazujących klinicznych objawów choroby żyjących na wolności. Jeżeli z jakiegokolwiek powodu pobranie wymazów z kloaki od żywych ptaków jest niemożliwe, można je zastąpić zebranymi próbkami świeżego kału. Niemniej należy zapewnić spójność pomiarową w przypadku miejsc mieszania się różnych gatunków ptaków.

2. W celu wyodrębnienia wirusa i wykrycia molekularnego (PCR) pobiera się próbki z kloaki i tchawicy lub jamy ustno-gardłowej lub próbki tkanek (z mózgu, serca, płuc, nerek i jelit) dzikich ptaków padłych lub odstrzelonych.

3. Należy zwrócić uwagę na przechowywanie i transport próbek. Wymazy są natychmiast schładzane lodem lub żelowymi wkładami chłodzącymi i dostarczane do laboratorium w jak najkrótszym czasie. Próbki nie powinny być zamrażane, chyba że jest to konieczne.

Jeżeli jest to możliwe, wymazy umieszcza się (zanurzone całkowicie) w płynie z antybiotykami lub specjalnym podłożu do transportu wirusów. Umieszczenie próbek w takim podłożu nie zastępuje schłodzenia.

Jeżeli nie ma takiego podłoża, wymazy umieszcza się w pojemnikach i dostarcza w postaci suchej.

Jeżeli niemożliwe jest szybkie przewiezienie do laboratorium przed upływem 48 godzin w temperaturze 4 °C, próbki niezwłocznie zamraża się, a następnie przewozi w suchym lodzie. Na przechowywanie i transport mogą wpływać różnorodne czynniki. Wybór sposobu postępowania z próbką dostosowuje się do zaistniałych okoliczności.

4. Pobieranie próbek przeprowadza się zgodnie z podręcznikiem diagnostycznym dotyczącym grypy ptaków (decyzja Komisji 2006/437/WE z dnia 4 sierpnia 2006 r. zatwierdzająca podręcznik diagnostyczny dotyczący grypy ptaków, przewidziany w dyrektywie Rady 2005/94/WE) ustanawiającym procedury diagnostyczne służące do stwierdzenia oraz rozpoznania różnicowego grypy ptaków.

3.3. Opis zastosowanych badań laboratoryjnych

1. Pobieranie próbek oraz badania laboratoryjne przeprowadza się zgodnie z podręcznikiem diagnostycznym dotyczącym grypy ptaków (decyzja Komisji 2006/437/WE), ustanawiającym procedury diagnostyczne służące do stwierdzenia oraz rozpoznania różnicowego grypy ptaków.

2. Wszystkie próbki pobrane w ramach programu dotyczącego ptaków dzikich są możliwie najszybciej badane przy zastosowaniu technik molekularnych, zgodnie z ww. podręcznikiem diagnostycznym. Badania w kierunku grypy ptaków przeprowadza się w krajowym laboratorium referencyjnym ds. grypy ptaków w PIW-PIB w Puławach. Zaleca się wstępne badanie przesiewowe metodą PCR dla genu M z szybkim przeprowadzeniem badań próbek pozytywnych na identyfikację podtypu H5 i H7 (w terminie 2 tygodni), a w przypadku pozytywnego wyniku — jak najszybciej przeprowadza się analizę miejsca cięcia hemaglutyniny w celu ustalenia, czy jest to wirus wysoce zjadliwej grypy ptaków, czy nisko zjadliwej grypy ptaków. Jeżeli zostanie potwierdzona obecność wirusa wysoce zjadliwej grypy ptaków podtyp H5, przeprowadza się dodatkowe badania na określenie podtypu N (nawet jeżeli w ten sposób można tylko wykluczyć N1).

3. W laboratorium można pulować do pięciu próbek pobranych od tego samego gatunku ptaków, w tym samym miejscu i czasie, jeżeli jest możliwe powtórne zidentyfikowanie i zbadanie pojedynczych próbek w przypadku uzyskania pozytywnego wyniku.

4. Opis sytuacji epidemiologicznej w zakresie wysoce zjadliwej grypy ptaków u drobiu w ostatnich pięciu latach

4.1. Środki objęte programem dotyczące drobiu

W 2007 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wykryto 9 ognisk wysoce zjadliwej grypy ptaków podtypu H5N1 u drobiu hodowlanego. W latach wcześniejszych choroba nie występowała u drobiu hodowlanego. Program realizowany w latach 2003—2008 obejmował fermy kur niosek reprodukcyjnych, kur niosek towarowych, indyków, gęsi i kaczek, strusi, ptaków łownych oraz ptaki dzikie. Próbki były pobierane i badane przez cały rok.

4.1.1. Wyznaczenie organu centralnego odpowiedzialnego za realizację programu

Organem centralnym odpowiedzialnym za realizację programu jest Główny Lekarz Weterynarii. Na poziomie województw organami odpowiedzialnymi za nadzór nad wdrażaniem programu są wojewódzcy lekarze weterynarii. Za właściwe pobieranie i przesyłanie próbek są odpowiedzialni powiatowi lekarze weterynarii.

4.1.2. Wprowadzenie systemu rejestracji gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.) powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność podlegającą nadzorowi.

Rejestr ten zawiera w szczególności:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres albo nazwę, siedzibę i adres podmiotu;
- 2) weterynaryjny numer identyfikacyjny, jeżeli został nadany;
- 3) określenie rodzaju i zakresu prowadzonej działalności nadzorowanej;
- 4) informacje o decyzjach administracyjnych wydanych w stosunku do podmiotu;
- 5) datę wpisu i wykreślenia z rejestru.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

Sposób prowadzenia rejestru przez powiatowego lekarza weterynarii określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2009 r. Nr 14, poz. 81).

Ponadto powiatowy lekarz weterynarii rejestruje podmioty prowadzące produkcję podstawową. Obowiązek ten wynika z rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 55, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 14) oraz z ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.).

4.1.3. Regulacje prawne w zakresie przeprowadzania szczepień

Zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt grypa ptaków należy do chorób zakaźnych zwierząt podlegających zakazowi szczepień.

5. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie grypy ptaków u dzikiego ptactwa w ostatnich pięciu latach

5.1. Środki objęte programem dotyczącym dzikiego ptactwa

W 2006 r. wykryto 9 ognisk wysoce zjadliwej grypy ptaków u ptaków dzikich podtyp H5N1. W 2007 r. wykryto jedno ognisko choroby. W latach wcześniejszych wysoce zjadliwa grypa ptaków nie występowała na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Program dotyczący dzikiego ptactwa w kierunku grypy ptaków w latach 2003–2008 obejmował nadzór czynny oraz bierny. Nadzór czynny był prowadzony na obszarze wybranych województw w okresie luty–maj (wiosenne migracje ptaków) oraz wrzesień–grudzień (jesienne migracje ptaków), natomiast nadzór bierny był prowadzony na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez cały rok.

5.1.1. Wyznaczenie organu centralnego odpowiedzialnego za realizację programu

Organem centralnym odpowiedzialnym za realizację programu jest Główny Lekarz Weterynarii. Na poziomie województw organami odpowiedzialnymi za nadzór nad wdrażaniem programu są wojewódzcy lekarze weterynarii. Za właściwe pobieranie i przesyłanie próbek są odpowiedzialni powiatowi lekarze weterynarii.

5.1.2. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których będzie realizowany program

Program nadzoru nad grypą ptaków w 2010 r. będzie realizowany w stosunku do ptaków dzikich na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z uwagi na fakt, że na całym tym terytorium występuje duże zagęszczenie gospodarstw hodujących drób. Przeprowadzona analiza potwierdziła, że ryzyko wystąpienia grypy ptaków jest wysokie na terytorium całego państwa. Nadzór u ptaków dzikich podzielony zostanie na czynny oraz bierny.

6. Regulacje prawne w zakresie powiadamiania o grypie ptaków

Zgodnie z art. 42 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt w przypadku podejrzenia wystąpienia grypy ptaków posiadacz zwierzęcia jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym organu Inspekcji Weterynaryjnej albo najbliższego podmiotu świadczącego usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej, albo wójta (burmistrza, prezydenta miasta);
- 2) pozostawienia zwierząt w miejscu ich przebywania i niewprowadzania tam innych zwierząt;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do pomieszczeń lub miejsc, w których znajdują się zwierzęta podejrzane o zakażenie lub chorobę lub zwłoki zwierząt;
- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania produktów, w szczególności mięsa, zwłok zwierząt, pasz, wody, ściółki i nawozów naturalnych;

- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej zwierząt i ich zwłok do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy przy ich wykonywaniu;
- 6) udzielania organom Inspekcji Weterynaryjnej oraz osobom działającym w imieniu tych organów wyjaśnień i podawania informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby i źródeł zakażenia lub zapobiegania jej szerzeniu.

Wójt (burmistrz, prezydent miasta) niezwłocznie informuje organ Inspekcji Weterynaryjnej o otrzymaniu zawiadomienia.

Zgodnie z art. 51 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt podmiot świadczący usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej niezwłocznie informuje organ Inspekcji Weterynaryjnej, jeżeli na podstawie zawiadomienia podejrzewa wystąpienie grypy ptaków.

Powiatowy lekarz weterynarii po otrzymaniu zawiadomienia podejmuje niezwłocznie czynności w celu wykrycia lub wykluczenia grypy ptaków.

Powiatowy lekarz weterynarii natychmiast informuje wojewódzkiego lekarza weterynarii, w tym w formie elektronicznej, o podejrzeniu lub wystąpieniu grypy ptaków oraz o czynnościach podjętych w celu wykrycia lub wykluczenia tej choroby.

Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje natychmiast Głównemu Lekarzowi Weterynarii, w tym w formie elektronicznej, informacje o podejrzeniu lub wystąpieniu grypy ptaków oraz o czynnościach podjętych w celu wykrycia lub wykluczenia tej choroby.

Główny Lekarz Weterynarii:

- 1) informuje, wykonując postanowienia umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, właściwe organizacje międzynarodowe o występowaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej grypy ptaków;
- 2) powiadamia Komisję Europejską oraz inne państwa członkowskie Unii Europejskiej o przypadku wystąpienia grypy ptaków.

7. Koszty**7.1. Nadzór nad drobiem**

Tabela 9

Środki kwalifikujące się do współfinansowania programu dotyczącego drobiu

Metody badania laboratoryjnego	Liczba testów do wykonania według danej metody	Koszt jednostkowy testów (według danej metody)	Koszt całkowity*
Wstępne serologiczne badanie przesiewowe ^(a)	-	-	-
Test zahamowania hemaglutynacji HI na obecność H5/H7 ^(b)	12 960 + 648 (badanie powtórne) = 13 608	7,50 euro	102 060,00 euro (474 119,73 zł)
Test izolacji wirusa (badanie retrospektywne)	8 (pulowane)	63,00 euro	504,00 euro (2 341,33 zł)
Test PCR (badanie retrospektywne)	16 (pulowane)	56,00 euro	896,00 euro (4 162,37 zł)
Inne środki, jakie należy uwzględnić			
Kontrola wrywkowa			
Pozostałe	Pobieranie i przesyłanie próbek do laboratorium	1 euro/próbkę x 6 804 próbki	6 804,00 euro (31 607,98 zł)
Razem			110 264,00 euro (512 231,41 zł)

a) Określić badanie laboratoryjne, które należy zastosować.

b) Określić liczbę testów na obecność H5 i H7.

* Wg średniego kursu NBP na dzień 5 lutego 2009 r. — 1 euro = 4,6455 zł.

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidzianych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2010.

7.2. Nadzór nad dzikim ptactwem

Tabela 10

Środki kwalifikujące się do współfinansowania programu dotyczącego dzikiego ptactwa

Metody badania laboratoryjnego	Liczba testów do wykonania według danej metody	Koszt jednostkowy testów (według danej metody)	Koszt całkowity*
Wstępne serologiczne badanie przesiewowe	-	-	-
Test zahamowania hemaglutynacji HI na obecność H5/H7	-	-	-
Test izolacji wirusa	20	63,00 euro	1 260,00 euro (5 853,33 zł)
Badanie PCR	550 (pulowane)	56,00 euro	30 800,00 euro (143 081,40 zł)
Inne środki, jakie należy uwzględnić	-	-	-
Kontrola wrywkowa	-	-	-
Pozostałe	Pobieranie i przesyłanie próbek do laboratorium	2 euro/próbkę x 2 000 próbek	4 000,00 euro (18 582,00 zł)
Razem			36 060,00 euro (167 516,73 zł)

* Wg średniego kursu NBP na dzień 5 lutego 2009 r. — 1 euro = 4,6455 zł.

Szacunkowe koszty łącznie (badanie drobiu i ptaków dzikich)*:
110 264,00 euro + 36 060,00 euro = 146 324,00 euro (679 748,14 zł)

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidzianych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2010.

* Wg średniego kursu NBP na dzień 5 lutego 2009 r. — 1 euro = 4,6455 zł.